Riksdagens protokoll 1990/91:61

Tisdagen den 12 februari

Kl. 14.30–16.19
18.00–18.39

Protokoll
1990/91:61

Svar på frågor

Välkomsthälsning till gästande lettisk delegation

Anf. 1 TALMANNEN:

Vår riksdag gästas denna vecka av en delegation från det lettiska parlamentet. Jag hälsar delegationen från Lettland välkommen till Sverige och Sveriges riksdag.

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 6 februari.

2 § Svar på fråga 1990/91:364 om åtgärder mot doping

Anf. 2 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Herr talman! Lennart Brunander har frågat mig när regeringens proposition om skärpt lagstiftning mot dopinghandel och utökning av det kriminaliserade området kommer.

Frågan bereds för närvarande i regeringskansliet.

Anf. 3 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Jag tackar för svaret, även om det var så kort som ett svar kan bli – sex ord.

Jag hade själv kunnat räkna ut att frågan bereds i regeringskansliet. En utredning om skärpt lagstiftning mot doping blev klar för mer än ett halvår sedan. Min fråga gällde egentligen hur länge regeringen tänker bereda denna fråga innan det kommer ett förslag.

Missbruket av doping i Sverige ökar. Det går att se på olika sätt; framför allt tar tullen mer och mer i beslag. Vi har nu inte en lagstiftning som är tillräckligt skärpt för att klara denna situation. Utredningen hade i uppdrag att lägga förslag om detta, och gjorde också så. Utredningens förslag har varit ute på remiss, och de flesta, för att inte säga alla, remissinstanser har varit positiva till förslaget. Idrottens representanter är också positiva. De är nu besvikna för att det inte händer något. De lägger själva ner ett stort arbete för att stoppa missbruket av dopingpreparat.

Nu sprids nyttjandet av dessa preparat inte bara till idrottare och elitidrottsmän utan också till motionärer. Det är djupt allvarligt, och det är mycket svårt att hantera om det inte finns en lagstiftning som är tillräckligt stark. Sverige har skrivit på en internationell konvention, där man åtar sig att vidta åtgärder för att förbättra situationen, bl.a. genom att skärpa lagstiftningen. Jag skulle vilja ha ett litet mer preciserat besked från statsrådet om hur länge regeringen tänker bereda frågan och när vi kan förvänta oss att få ett förslag.

Anf. 4 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Herr talman! Lennart Brunander har alldeles rätt när han säger att detta är en besvärlig fråga. Det är ett alldeles riktigt konstaterande att idrotten har gjort fantastiska framsteg. Därmed kan man säga att idrotten på sitt sätt har bidragit till att förbättra situationen. Brunanders beskrivning av situationen i övrigt är också helt korrekt.

Frågan bereds i regeringskansliet, och det är svårt att just för dagen säga om vi kan komma med ett förslag under våren. Men det är min förhoppning att vi så snart som möjligt i samband med att vi kommer att behandla en del andra frågor också kommer att lyfta fram frågan om doping.

Anf. 5 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Det är bra att statsrådet håller med mig i min beskrivning. Men jag tycker att det skulle vara litet mer angeläget för regeringen att komma fram med ett förslag. Vari ligger bekymren som skulle förhindra att man går fram snabbare? En utredning har lagt fram ett förslag, där det finns en klar beskrivning av en skärpning av lagstiftningen och på vilket sätt den skulle kunna gå till. Det är förslag som har accepterats av tillfrågade remissinstanser. Varför tvekar regeringen att lägga fram ett förslag redan nu?

Anf. 6 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Herr talman! Det är inte fråga om tveksamhet från regeringens sida. Frågan är ännu inte riktigt färdigberedd. Lennart Brunander beskriver situationen översiktligt. Hade jag också kunnat beskriva den så översiktligt skulle jag ha gjort det. Det finns fortfarande en del frågor som behöver beredas ytterligare, och det arbetet pågår inom regeringskansliet. I övrigt är jag helt överens med Brunander om att frågan bör behandlas skyndsamt. Så förfar vi också. Det är min uppfattning att vi så snart som möjligt skall komma med ett förslag. Det är också min förhoppning att vi skall kunna göra det i anslutning till att vi tar fram ett antal andra frågor på angränsande områden.

Anf. 7 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Statsrådet säger att man skall arbeta skyndsamt och att en del frågor fortfarande inte är färdigberedda. Hade inte utredningen ett bra förslag? Jag erkänner gärna att jag inte kan frågan så väl att jag kan beskriva allt det som borde tas upp. Jag kan kanske inte heller bedöma om utredningsförslaget var till fyllest i alla delar. Men uppenbarligen tycker inte rege-

ringen det. Remissinstanserna tyckte att förslaget var bra. Vad är det mer regeringen vill göra, eller vad tvekar regeringen om?

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1990/91:372 om kompensation till pensionärer för pris- och hyreshöjningar

Anf. 8 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Herr talman! Oskar Lindkvist har frågat mig om vilka åtgärder regeringen ämnar vidta för att kompensera speciellt pensionärer utan ATP för pris- och hyreshöjningarna.

De kraftiga hyreshöjningar som beslutats har medfört ökade levnadsomkostnader vilket framför allt medfört ekonomiska svårigheter för pensionärer med låg eller ingen ATP. I kommuner med relativt sett låga kommunala bostadstillägg (KBT) har hyreshöjningarna ibland lett till att dessa pensionärsgrupper fått svårigheter att klara sig ekonomiskt. Mot denna bakgrund har inom socialdepartementet pågått ett arbete med att analysera hur framför allt hyreshöjningarna slår för pensionärer bosatta i olika kommuner. Såväl hyreshöjningarna som KBT-nivåerna varierar mellan kommunerna. Regeringen kommer inom kort att ta ställning till vilka åtgärder som kan behöva sättas in för att förbättra dessa pensionärers ekonomiska situation.

Anf. 9 OSKAR LINDKVIST (s):

Herr talman! Jag tackar socialministern för svaret på min fråga. Jag är naturligtvis helt nöjd med de arbeten som pågår i socialdepartementet, och jag utgår ifrån att det kommer att ske något så snabbt som det över huvud taget är möjligt.

Jag har tagit upp denna fråga eftersom det är en stor politisk fråga. Det är många pensionärer som har råkat i svårigheter. Vi fick höra för någon vecka sedan av statsministern att det är 50 000–60 000 pensionärer som har råkat i ekonomiska svårigheter på grund av att de inte är tillräckligt skyddade i den viktiga skatteomläggningen.

Med all respekt för de uppgifter som åligger socialdepartementet är jag som gammal och erfaren politiker i den svenska riksdagen ledsen och besviken över att räkneexperterna är så dåliga i finansdepartementet. Det går alltså att skapa ett förslag till en skatteomläggning, som gynnar och är fördelaktig för de stora inkomsttagarna och kanske på sikt är viktig för den svenska skattemoralen. Men man lyckas samtidigt skapa en skatteomläggning med räkneexempel som innebär att de ekonomiskt sämst ställda pensionärerna, de som har byggt upp det svenska samhället, råkar i sådana svårigheter att de måste söka socialhjälp hos kommunerna.

Jag förlitar mig på att Ingela Thalén och hennes medhjälpare skyndar på ärendet. Det är viktigt att det sker något och att det sker snabbt.

Anf. 10 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Herr talman! Det är riktigt som Oskar Lindkvist säger att en grupp av de sämst ställda pensionärerna uppenbarligen har drabbats i denna omlägg-

ning. Jag vill ändå påminna om att det inför omläggningen gjordes beräkningar som sedermera har visat sig vara korrekta att den genomsnittliga kostnadsökningen på en artonmånadersperiod var 18 %. KBT, statsbidrag och pensionstillskott var på drygt 22 %. Men egentligen är det ointressant vilka nationella generella beräkningar som är gjorda, om verkligheten ändå visar att ett antal av de pensionärer som uppbär kommunalt bostadstillägg inte får en tillräcklig inkomst efter det att hyrorna har höjts och att bostadstilläggen har betalats ut. Det är naturligtvis det som är skälet till att det nu görs särskilda insatser.

Anf. 11 OSKAR LINDKVIST (s):

Herr talman! Det som socialministern sade är alldeles korrekt. Där har vi hela problemet.

Jag är irriterad, lika väl som andra ledamöter av denna kammare, beroende på att de felberäkningar och felbedömningar som har gjorts drabbar framför allt de grupper i det svenska samhället som är förtjänta av att få en bra behållning i denna viktiga skatteomläggning.

Efter hand som reformen fortskrider är jag övertygad om att det kommer att uppstå nya problem som kanske också kommer att belasta dessa pensionärsgrupper. Vad finns det för bevakning i socialdepartementet? Jag har ett avsevärt större förtroende för socialdepartementet och socialministern än för finansdepartementet och finansministern i denna fråga. Det är ju därifrån som beräkningarna har kommit. Vad finns det för beredskap i socialdepartementet för nya upptäckter, som kan innebära ökade svårigheter för dessa grupper?

Anf. 12 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Herr talman! Egentligen skulle finansministern få lov att vara här själv. Jag tror att han har en alldeles egen förmåga att svara för både sig själv och de beräkningar som är gjorda.

En av de punkter som lyftes fram mycket tidigt när skattereformen skulle genomföras var just det faktum att effekterna av en så utomordentligt stor reform som denna kan innebära att det uppstår skevheter i själva omläggningen och att det kan uppkomma skevheter när reformen är genomförd. Därför har en grupp tillsatts som skall följa upp detta mycket noga och också följa upp de fördelningspolitiska effekterna. Inom socialdepartementet finns den utredning som sysslar med kostnadsfrågor för handikappade och för andra men också följer utvecklingen av bostadskostnaderna utomordentligt noggrant. Därutöver kommer en särskild utredning att tillsättas för att se över hela systemet för kommunala bostadstillägg. Den utredningen tillsätts i den månad som kommer.

Anf. 13 OSKAR LINDKVIST (s):

Herr talman! Jag kan till sist lova socialministern att jag i egenskap av ledamot av denna kammare mycket nära kommer att följa utvecklingen. Jag hoppas att jag inte skall behöva ställa fler frågor på området utan att social-

ministern kommer till riksdagen med klara besked om hur problemet skall lösas för de berörda pensionärerna.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1990/91:390 om arbetsskadeförsäkringen

Anf. 14 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Herr talman! Sigge Godin har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta vad gäller arbetsskadeförsäkringen under innevarande år.

Regeringen har i det åtgärdsprogram för att stabilisera ekonomin som förelades riksdagen i höstas aviserat en mera fullständig samordning av sjuk- och arbetsskadeförsäkringarna. Ett viktigt motiv till detta var och är att arbetsskadeförsäkringen av många rehabiliteringsaktörer ansetts som rehabiliteringshindrande. Den arbetsskadade vill i många fall ha ersättningsfrågan löst innan han är beredd att medverka i en rehabilitering.

Regeringen har emellertid vid sina diskussioner med arbetsmarknadens parter funnit att det finns såväl tekniska som avtalsmässiga komplikationer med en sådan samordning. Eftersom parterna uttryckt önskemål om ytterligare beredning av frågan har regeringen ansett att en samordning bör senareläggas. Regeringens avsikt är dock att genomföra den aviserade samordningen.

Anf. 15 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret.

Arbetsskadeförsäkringens utformning och praxis är i särklass den största enskilda orsaken till långvariga sjukskrivningar och förtidspensioneringar. Det säger alla experter. Gång efter gång har regeringen lovat att ta itu med detta. Bl.a. den 23 februari i fjol sades detta. Överenskommelsen med folkpartiet i april talade också om en sammanläggning av sjukförsäkringen och arbetsskadeförsäkringen. Men alla överenskommelser står sig tydligen inte. I varje fall inte denna.

Eftersom alla myndigheter kommer till samma slutsats, förstår jag riksförsäkringsverkets chef som var besviken över att ingenting sker. Nu har regeringen haft tio månader på sig att arbeta, och det är tydligt att det är andra än regeringen som bestämmer vilka överenskommelser som skall hållas eller ej.

Vilka signaler tror socialministern att sådant här ger till människor som behöver rehabilitering, dvs. att man ena gången tycker si och andra gången så? Vad tänker regeringen göra under det kommande året? Det var min fråga som jag inte har fått svar på. Hur ser regeringen på den praxis som har utvecklats på området? Det vore intressant att få veta.

Anf. 16 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Herr talman! Först och främst är min uppfattning att det förslag som har gått till lagrådet om rehabiliteringsersättning, om utomordentligt skärpta krav när det gäller tidsordningen för när man skall lämna ifrån sig en rehabi-

literingsutredning, när en rehabiliteringsplan skall upprättas, frågan om djupare läkarintyg – frågor som riksdagen så småningom skall ta ställning till – är en utomordentligt viktig och tydlig signal till dem som behöver och har rätt till rehabilitering.

Vidare har vi Sigge Godins fråga vad socialdepartementet tänker göra omedelbart. Först kommer en beredning att tillsättas tillsammans med parterna. Jag vill understryka att samtalet med samtliga parter – det är inte fråga om en LO-påtryckning – har inkluderat återkommande täta samtal med folkpartiets företrädare. Man har där haft stor förståelse för situationen.

När det gäller praxis och utveckling av praxis är detta mer dubbelbottnat. Å ena sidan är det viktigt att de som är arbetsskadade och får skador bedömda som arbetsskador hålls skadeslösa. Å andra sidan är det uppenbart – den uppfattningen delar nog både Sigge Godin och jag med företrädare för samtliga partier – att utvecklingen av praxis har glidit i väg på ett sätt som inte är lyckligt. Därför kommer frågan om utvecklingen av praxis att finnas med i den beredning som skall titta på detta.

Anledningen till att en beredning tillsätts är att lagen om arbetsskadeförsäkring och avtalen på marknaden, dvs. trygghetsförsäkringsavtalen, är skrivna och tecknade samtidigt. De är skrivna och tecknade på ett sådant sätt att förutsättningarna för avtalsförsäkringarna rycks undan när lagen ändras. Min bedömning var att dessa avtal skulle kunna omförhandlas och förnyas. Nu har det visat sig att det inte går. Det hänger i sin tur samman med arbetsmarknadssituationen under våren, Rehnbergavtal osv. I dessa samtal har jag bara kunnat konstatera att det krävs mer tid för beredning.

Anf. 17 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Det hela är märkligt. Ni har haft tio månader på er men har inte funderat över frågan. Vi hade klart för oss i våras att detta som socialministern talar om är knäckfrågan i ärendet. Det har alla känt till, och det måste även regeringen ha gjort.

Det är väl riktigt att man skall försöka hålla människor skadeslösa, men man skall väl se till att de kommer tillbaka till arbetet. Risken är annars att de aldrig kommer tillbaka till arbetslivet.

Socialministern säger att man skall se över utvecklingen av praxis. Har regeringen ingen uppfattning i den frågan redan i dag? Det är också en knäckfråga som vi har arbetat med år ut och år in. Hur ser regeringen på praxis själv? Det skulle vara intressant att få veta.

Anf. 18 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Herr talman! Jag tror inte att vare sig Sigge Godin eller jag, utan att ta till oss den kunskap som finns hos arbetsmarknadens parter, myndigheter och läkare, kan göra en bedömning av hur utvecklingen av praxis ser ut. Jag har den bestämda uppfattningen att ju djupare man går in i detta problemkomplex, desto svårare är det faktiskt att ha en översiktlig och alldeles entydig inställning. Det finns många olika typer av problem som behöver lösas. Sigge Godin har inte rätt när han säger att det största problemet med de långtidssjukskrivna är arbetsskadeförsäkringen. Det största problemet är den arbetsmiljö ur vilka dessa människor slås ut.

Anf. 19 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! När det gäller arbetsmiljön har folkpartiet mycket mer radikala åsikter än vad regeringen har. Men vi får finna oss i vad majoriteten bestämmer i kammaren.

I denna fråga om arbetsskadeförsäkringen har det påpekats av riksdagen, socialförsäkringsutskottet, socialutskottet, riksdagens revisorer och parterna på arbetsmarknaden att det inte går att fortsätta på detta sätt. Då behöver man faktiskt inte så lång tid för att konstatera att det finns knäckfrågor. Jag undrar därför: Har inte regeringen någon uppfattning om hur praxis skall behandlas?

Anf. 20 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Herr talman! Det finns en utvärdering i revisorernas utredning om arbetsskadeförsäkringen. Denna utvärdering handlar om praxisutvecklingen. Om jag inte minns alldeles fel, blev utvärderingen klar 1988. Efter den tidpunkten har det skett en förändring. Huruvida denna förändring är stark eller inte går inte att avgöra innan man har gått igenom hur praxisutvecklingen när det gäller arbetsskador ser ut.

Det är självklart att en del av det som har skett inte är positivt, samtidigt som annat kan konstateras vara effekter av nya sjukdomar och nya typer av skador.

Vi konstaterade mycket tidigt att avtalen måste göras om. Men parterna kunde inte klara ut detta. När man till sist finner att en part inte är villig att teckna sådana avtal som håller de arbetsskadade skadeslösa, måste en minister lyssna till parternas uppfattning. Jag kan inte stå för ett införande av en lag, som innebär att tre miljoner löntagare står utan trygghetsförsäkringsavtal.

Anf. 21 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Jag blev litet förvånad över socialministerns uttalande. Vi har ju kommit överens i den här frågan.

Jag var väldigt glad över att det nu skulle ske någonting, framför allt för de människor som är skadade, som inte kan komma tillbaka och som får vänta på rehabilitering år efter år och därför inte är motiverade.

Problemet och knäckfrågan är just att det är människor som drabbas. Jag trodde att de två parterna var överens i frågan, men för en dryg vecka sedan fick vi besked om att socialministern och regeringen inte har för avsikt att lägga fram detta förslag nu. Det skall hux flux i stället beredas enligt ett beslut som fattades på ett möte i Sollefteå.

Anf. 22 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Herr talman! Sigge Godin sade att beskedet kom hux flux. Jag föreslår att Sigge Godin tar ett samtal med sin partiledare. Det är inte fråga om att jag hux flux har meddelat någon någonting sådant. Jag har haft ett antal samtal med samtliga arbetsmarknadens parter, där jag har redogjort för de problem som sammanhänger med de arbetsskadade.

Signalerna till de arbetsskadade är entydiga. Oavsett om man är sjuk av arbetsskada eller av någon annan orsak, skall man få möjlighet till rehabilite-

ring, som sätts in avsevärt tidigare än det är möjligt med nuvarande system. Detta är såväl ekonomiska som organisatoriska och praktiska möjligheter som ger en tydlig signal till samtliga som är sjuka och skadade och som är sjukskrivna, oavsett vilken orsak som ligger bakom.

Anf. 23 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Det är självklart att jag talar med min partiledare innan jag går upp i en sådan här debatt. Han har redovisat de samtal som ni har fört.

Anledningen till att folkpartiet är så intresserat av att göra någonting är framför allt att människor skadas, att de passiviseras, att deras hälsa står på spel och att det blir en oerhört stor produktionsminskning i näringslivet. Kostnaderna är orimliga. Underskottet i arbetsskadefondens budget är nu 14 miljarder och det ser ut att växa till uppemot 50 miljarder.

Socialministern vet hur många grupper i vårt samhälle som får stå tillbaka därför att det inte finns pengar. Detta är skälet till att vi i folkpartiet driver denna fråga så hårt.

Anf. 24 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Herr talman! Det är riktigt att det finns många grupper i vårt samhälle som behöver samhällets solidaritet i olika situationer. Dessa grupper är inte betjänta av att vi i ren iver genomför en samordning. Effekterna blir då bara att nya grupper ställs utanför arbetsmarknadens solidaritet. Jag anser att en samordning av sjuk- och arbetsskadepenningen skall genomföras fullt ut. Då krävs emellertid besked om huruvida parterna är beredda att teckna sådana avtal som fyller ut det som inte omfattas av den nya sjuk- och arbetsskadeförsäkringen.

Anf. 25 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Förslaget om sjuklönen skall nu beredas. Denna beredning får ta fyra veckor, eftersom det är bråttom. När jag då frågade socialministern hur lång tid arbetsskadeförsäkringen skall beredas – den skall visserligen beredas tillsammans med arbetsmarknadens parter – och vad som utöver detta skall ske under kommande år, fick jag inte något svar. Socialministern och regeringen måste ha någon uppfattning om när detta arbete skall vara klart. Är det klart om en vecka, två månader, två år eller hur lång tid rör det sig om?

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1990/91:403 om jordbruket och EG

Anf. 26 Statsrådet ANITA GRADIN (s):

Herr talman! Marianne Jönsson har frågat mig om regeringen avser att tillsätta en arbetsgrupp för att se över vilka åtgärder som krävs inom jordbruket vid ett närmande till EG.

Riksdagen behandlade frågan om Sverige och den västeuropeiska integrationen i december 1990. Därvid beslutade riksdagen bl.a. att uttala sig för

"att arbetet med att på olika sätt belysa konsekvenserna av ett medlemskap i EG inleds så snart som möjligt".

Detta arbete har påbörjats inom regeringskansliet i de arbetsgrupper som tillsatts för att behandla frågor som rör den västeuropeiska integrationen. En av dessa arbetsgrupper har ansvar för samtliga frågor som rör jordbruk, livsmedel och fiske. I arbetsgruppen ingår företrädare för berörda departement och myndigheter. Till arbetsgruppen har knutits en referensgrupp där bl.a. LRF och konsumentintressena är representerade. Det finns därför inget behov av att tillsätta en ny arbetsgrupp för jordbruksfrågorna.

Vi överväger för närvarande formerna för och uppläggningen av det fortsatta arbetet, och vi kommer inom kort att informera berörda organisationer.

Resultatet av det arbete som nu inletts kommer att presenteras i en ny "grönbok" i form av en översiktlig redovisning av läget i EG och i Sverige på berörda områden. Enligt planerna skall den komma ut kring halvårsskiftet. Jag räknar dessutom med att kunna följa upp "grönboken" under hösten med en skriftlig redovisning av de EG-regler som är relevanta vid ett medlemskap.

Anf. 27 MARIANNE JÖNSSON (c):

Herr talman! Tack för svaret. Jag kan förstå att jag inte kan få mitt önskemål om en arbetsgrupp tillgodosett när det enligt statsrådet redan finns en sådan inom departementet. Jag har förgäves försökt spåra och efterhöra några livstecken från denna arbetsgrupp. Jag förstår nu att detta arbete skall intensifieras och att det skall dras upp riktlinjer för det fortsatta arbetet.

Det är utomordentligt viktigt att denna näring, som under det senaste året har fått ta konsekvenserna av det beslut som riksdagen fattade den 9 juni i fjol, nu får klart för sig vilka spelregler som gäller. Det var ett stort och viktigt beslut som fattades. Man bröt därmed en 60-årig tradition och ersatte den med någonting annat. Beslutet fattades med GATT som utgångspunkt. Det sades inte många ord i debatten – jag läste igenom det tjocka protokollet i går kväll – om EG. Ändå vet vi att GATT-förhandlingarna kan leda till att EG tvingas ändra sin politik inom jordbruksområdet. På sistone har flera sådana förslag diskuterats och dessa diskussioner har vi här i Sverige kunnat ta del av. Inte minst finansministerns kryptiska ord här den 10 januari om att gränsskyddet kanske skulle sänkas i ljuset av GATT fladdrar som ett spöke för oss inom jordbruket.

Jag är väldigt nyfiken – jag förstår att jag inte kan få reda på uppläggningen och reglerna – på vilka organisationer som skall få reda på uppläggningen och formerna. Det skulle jag gärna vilja veta.

Anf. 28 Statsrådet ANITA GRADIN (s):

Herr talman! Jordbruket blir en mycket viktig del i de förhandlingar som skall komma till stånd i samband med en medlemsansökan, eftersom i stort sett hela jordbrukspolitiken är utesluten från de EG–EFTA-förhandlingar som i dag pågår.

Skälet till att den här arbetsgruppen, som arbetar med de förslag om jordbruksprodukter som ligger på bordet med anledning av EG–EFTA-för-

handlingarna, inte har den nya uppläggningen för det fortsatta arbetet är att man nu inom EG väldigt intensivt diskuterar hur EGs nya jordbrukspolitik skall utformas. I förra veckan var de av EGs jordbruksministrar som har beslutat sig för att reformera jordbrukspolitiken mycket engagerade i detta, bl.a. mot bakgrund av de konflikter som föreligger och de diskussioner som förs inom GATT.

Enligt det förslag som skall läggas fram får de stora producenterna betydligt mindre stöd, medan de mindre producenterna får större stöd. Det direkta prisstödet när det gäller andra områden skall minskas. På så sätt försöker man förändra sin jordbrukspolitik. Det är ju också jordbrukspolitiken som vi så småningom skall diskutera tillsammans med EG.

Om det är svårt att ta reda på hur den här arbetsgruppen ser ut, kan jag till Marianne Jönsson överlämna en lista över deltagarna och även över vilka personer och organisationer som ingår som referensgrupp.

Anf. 29 MARIANNE JÖNSSON (c):

Herr talman! Jag är tacksam för detta besked. Det behöver spridas mycket ljus över detta område. Den här näringen är hårt pressad. Så här i början av denna omställningsperiod på fem år är det viktigt att man får spelreglerna klara för sig, så att man inte behöver göra två omställningar för att uppfylla EGs krav.

I detta sammanhang är jag väldigt nyfiken på inställningen inom departementet. Vems normer skall gälla? Jag har en bestämd känsla av att vi inte har någonting att skämmas för när det gäller den svenska jordbrukspolitiken. Vi har mycket att tillföra den europeiska politiken och traditionen när det t.ex. gäller våra regler om etik på djurskyddsområdet.

Enligt min uppfattning fick vi tidigare nästan underordna oss EG. Jag minns då det restes krav på att vi skulle bygga om våra slakterier efter EGs standard. Vems normer skall vi underkasta oss?

Anf. 30 Statsrådet ANITA GRADIN (s):

Herr talman! Vi har självfallet ingenting att skämmas för när det gäller det svenska jordbruket. Det är därför som vi har kunnat spela en brobyggarroll i GATT-förhandlingarna. Vi har försökt att göra många insatser för att skapa ett globalt system. Som jag ser det är det väldigt allvarligt att just jordbruket sätter käppar i hjulet för att vi i de framtida förhandlingarna över huvud taget skall kunna slå vakt om ett globalt, internationellt handelssystem. Effekterna kan i stället bli protektionism, vilket alltid brukar drabba sådana små länder som t.ex. Sverige.

Vid en framtida förhandling om medlemskap i EG måste vi först få klart för oss vad det är för jordbrukspolitik som vi skall förhandla om, men det vet vi inte förrän EG har presenterat sitt förslag.

Anf. 31 MARIANNE JÖNSSON (c):

Herr talman! Jag måste fråga vad statsrådet menade med att jordbruket sätter käppar i hjulet. Vi har ställt oss bakom den nya jordbrukspolitiken, och omställningen har börjat. Min uppfattning är att vi måste få veta spelreg-

lerna, så att man inte behöver genomföra två omställningar. Vad menas med att jordbruket sätter käppar i hjulet?

Anf. 32 Statsrådet ANITA GRADIN (s):

Herr talman! Med uttrycket "sätta käppar i hjulet" menar jag att det är så låst kring jordbruksförhandlingarna i GATT, att man inte kommer fram till något av de andra områdena. Det är ändå 15 områden, varav jordbruket är ett, som det skall förhandlas om.

På grund av osämjan beträffande jordbruksområdet har man svårt att komma överens om regler för andra områden, såsom tjänstehandeln, tullarna, immaterialrätten och spelreglerna över huvud taget. Det är tråkigt, tycker jag.

Vi måste förhandla om de regler som skall gälla den dag då det föreligger ett färdigt förslag om jordbruket. Övergångstiden är fem år, och för det svenska jordbruket blir den aktuella tidpunkten 1994. Den mest optimistiska tidtabellen för ett svenskt medlemskap i EG anger 1995 som tidpunkt. Således måste ett nytt system avlösa det som tidigare har tillämpats för svenskt jordbruk.

Anf. 33 MARIANNE JÖNSSON (c):

Herr talman! Då är min fråga till statsrådet: Blir det här en "grönbok" av den typ som skall komma?

(Statsrådet ANITA GRADIN, inpass: Nej.)

Det är alltså inte fråga om en sådan. Jag har studerat rubrikerna i faktasamlingen Fakta Europa. Inför den stora omställningsperioden måste jordbruket snabbt ha tillgång till fakta för att man skall veta vad det är man skall ställa om till.

I fjol utgavs ett dokument med titeln Svensk miljöpolitik i ett västeuropeiskt perspektiv. I dag finns en produkt om jämställdhetsarbetet. Margot Wallström uttalade i senaste numret av tidningen Från riksdag och departement att svensk jämställdhet är ett föredöme i Europa. Det skulle vara mycket roligt om man på baksidan av Från riksdag och departement kunde läsa att svensk jordbrukspolitik är ett föredöme för Europa.

Min innerliga förhoppning är att detta arbete intensifieras. Jag vet att det är svårt, men det är också ett huvudintresse. Det är viktigt med fasta spelregler, inte minst i vårt land där hela bygder är beroende av jordbruk.

Anf. 34 Statsrådet ANITA GRADIN (s):

Herr talman! Det mest angelägna just nu är EES-förhandlingarna, vilka har största prioritet, så att det föreligger ett färdigt avtal till försommaren.

Det är för de områden som ingår i EES-förhandlingarna som det har upprättats "grönböcker", dvs. sammanställningar över de regler som skall gälla. Dessa "grönböcker" är betydligt tjockare än de skrifter som har utgivits, som Marianne Jönsson säkert har sett.

"Grönböckerna" innehåller EGs relevanta regler ur bl.a. vitboken. Skrifterna däremot har tagits fram om de områden som nu är föremål för förhandlingar.

Jag har sagt att vi nu måste börja förbereda hur vi skall arbeta inför en

kommande medlemskapsförhandling. Där måste vi gå igenom vad EGs jordbrukspolitik innebär, en politik som i dag är utesluten från de förhandlingar och diskussioner som pågår.

Anf. 35 MARIANNE JÖNSSON (c):

Herr talman! Jag är medveten om att det enbart ingår handelspolitik i EES-förhandlingarna. Vi behöver få besked om jordbrukspolitiken i dess helhet. Det ser vi otåligt fram emot. Detta måste finnas med i bilden inför den omställning som är på gång.

Jag ber att än en gång få tacka statsrådet för svaret. Jag skall med stort intresse följa det fortsatta arbetet.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1990/91:382 om källsorteringen av hushållsavfall

Anf. 36 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Annika Åhnberg har frågat mig vad regeringen avser att göra för att undanröja svårigheter i samband med källsortering av hushållsavfall. Som svårigheter nämns dels vikten av att definiera begreppet källsortering för kommunernas avfallsplanering, dels avsättningen för insamlat material.

I samband med den omställning som krävs för att nå målen för källsortering av avfall kommer en del problem på vägen att behöva lösas. Vår målsättning är att dessa hinder skall övervinnas för att vi skall få till stånd en bättre avfallshantering där källsorteringen är själva nyckeln till ett bättre omhändertagande.

Från den 1 januari i år har kommunerna rätt att föreskriva om källsortering enligt renhållningslagen. I den miljöproposition som skall presenteras på måndag kommer ett förslag som innebär att kommunerna ges rätt att differentiera sina avfallstaxor för att stimulera till en ökad sortering och minimering av den totala volymen avfall. Kommunernas arbete med källsortering är en process som måste utvecklas successivt och anpassas efter dels vunna erfarenheter, dels olika förutsättningar i olika kommuner. Vi måste därför vara uthålliga och inte låta oss avskräckas av problem som uppstår under en utvecklingsfas.

Enligt de ändringar i renhållningslagen som antogs av riksdagen i maj förra året och som trädde i kraft den 1 januari i år är naturvårdsverket central tillsynsmyndighet för avfallsfrågor. I denna roll skall verket bl.a. följa utvecklingen på avfallsområdet och hela tiden se till att den från miljösynpunkt bästa hanteringen av avfallet tillämpas. Till verkets viktigaste uppgifter hör då att ge kommunerna stöd i deras arbete på avfallsområdet, så att en hög ambitionsnivå kan hållas inom alla kommuner bl.a. när det gäller källsortering. Jag har inhämtat att naturvårdsverket i detta syfte inom kort kommer att ge ut allmänna råd för den kommunala avfallsplaneringen.

När det gäller avsättning av insamlat material kan det periodvis och i vissa regioner finnas problem. Även avsättningsmarknader behöver tid för att

växa fram och utvecklas. Regeländringar och ekonomiska styrmedel kan användas för att skapa marknadsförutsättningar. Samtidigt är den viktigaste förutsättningen för att en återvinningsmarknad skall uppstå och fungera att en tillräckligt stor och kontinuerligt tillgänglig mängd material sorteras ut. En någorlunda jämn och förutsägbar kvalitet är också en förutsättning.

Anf. 37 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på min fråga. Jag tycker kanske att miljöministern är onödigt pessimistisk i sitt svar när hon säger att det gäller att vi är uthålliga och att målsättningen måste vara att vi övervinner svårigheterna. Visst måste målsättningen vara denna, men egentligen har vi stor anledning att känna mycket stor optimism inför det här beslutet om att gå över till källsortering. Det har ofta förvånat mig att det har väckt så liten uppmärksamhet i den offentliga debatten. Enligt min uppfattning är detta en av de viktigaste åtgärder som vi har vidtagit. Den kommer, när den förverkligas, att förbättra miljön. Det är viktigt att försöka jämna ut vägen och få bort en del svårigheter.

Det är oerhört angeläget för kommunerna att redan i starten av arbetet veta hur man definierar källsortering. Räcker det om man har litet glassortering eller papperssortering? Vad menar man egentligen från samhällets sida när man pratar om källsortering? Jag vet inte vad som kommer att ingå i naturvårdsverkets allmänna råd och om det kommer att finnas en definition av begreppet källsortering där. Jag vill gärna framhålla att jag tycker detta är mycket angeläget.

Miljöministern säger också att kommunerna får rätt att differentiera avgifterna. Det tycker jag är bra. Det är ett avsteg från självkostnadsprincipen, men i det här fallet tror jag att det är nödvändigt. I initialskedet kan det tyvärr vara så att det som på sikt är det bästa för miljön och naturen är förenat med kostnader. Genom att sänka kostnaden för det källsorterade avfallet får man kanske inte full täckning, men jag tror att det är nödvändigt att gå den vägen när det gäller att åstadkomma en källsortering.

Jag tror att det finns ett grundläggande problem när det gäller avsättningen och marknaden för de återvunna produkterna. Vi måste vara uppmärksamma på detta. När vi ålägger kommunerna att källsortera, kommer köparna av återvinningsmaterialet att veta att råvaran finns där till vilket pris som helst. Detta försätter kommunerna i en svår situation. Det blir inte några marknadsmässiga relationer. Kommunerna måste bli av med det återvunna materialet. Det blir köparens marknad. Säljaren, dvs. kommunerna, har mycket litet att säga till om. Eftersom återvinning nu skall bli en grundläggande del i verksamheten, måste man stimulera kommunerna till ett systematiskt samarbete kring detta med att få avsättning för sina återvinningsprodukter i bolagsform eller på annat sätt.

Anf. 38 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Jag är personligen inte alls pessimistisk, utan i likhet med Annika Åhnberg optimistisk. Jag tycker att detta är ett slags vändning i systemet som vi har åstadkommit. Det är mycket positivt och hör framtiden till. Jag är övertygad om att vi kommer att klara av detta. Jag skickade ut signa-

len om att inte ge upp utan fortsätta med det här arbetet till andra som uttalar sig mer pessimistiskt.

Förslaget med differentierade avgifter skall inte avvika från självkostnadsprincipen i den meningen att kommunen skall få göra sig vinst på den här verksamheten. Man skall däremot kunna få sätta avgifterna olika beroende på hur de olika aktörerna klarar av det här betinget. Det handlar om hushållen, industrin, byggbranschen och även vissa kommunala verksamheter. Det handlar också om t.ex. Mc Donalds.

När det gäller förpackningar kommer vi i propositionen att ta ett annat grepp, än det man hittills diskuterat, i syfte att underlätta för det här systemet att fungera, nämligen att lägga ett helhetsansvar på producenterna och handeln. Dessa skall själva ha ansvar för att klara av system för återvinning och återföring av allt förpackningsavfall. Detta är en mycket stor del av marknaden. Den innefattar även t.ex. glasåtervinningssystemet som vi har problem med. Det innefattar för övrigt återigen Mc Donalds.

Vi tror att vi på ett kostnadseffektivt och bra sätt kommer att lösa många av de problem som Annika Åhnberg tar upp genom att ta ett helhetsgrepp med litet andra utgångspunkter än hittills. Det kommer dessutom att överensstämma med det system som nu börjar utvecklas i EG.

Anf. 39 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Det som miljöministern säger om ett helhetsförslag och om att lägga ansvaret hos producenten och handeln gläder mig. Det stämmer väl överens med förslag som vi i vänsterpartiet har lagt fram flera gånger, bl.a. med utgångspunkt i det arbete som påbörjats i Tyskland. Där har man ju kommit en bra bit längre på väg i en sådan process. Jag ser verkligen fram emot att få ta del av det här förslaget. Jag tror att detta är en mycket viktig del i vårt arbete för att förbättra miljön.

Avslutningsvis vill jag återknyta till begreppet källsortering. Jag har inte riktigt fått ett klart svar på om det kommer att finnas en definition på begreppet källsortering. Jag vill gärna än en gång understryka att det är avgörande för kommunerna att veta hur man skall hantera hela det här problemet och vad som ingår i begreppet källsortering.

Anf. 40 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Får jag återigen understryka att det här är fråga om att vi utvecklar system som fungerar bättre och bättre. Kommunerna skall under det här året inventera allt avfall som genereras i kommunen, även från industrin och byggbranschen. På grundval av det skall man lägga fram en avfallsplan. Meningen är att man den vägen skall kunna sortera upp det man har. Man skall även kunna lägga fram en plan för hur man skall hantera det. Det kommer naturligtvis att vara litet olika i olika kommuner. Naturvårdsverket skall hjälpa till. Deras riktlinjer har i själva verket varit färdiga en tid, men naturvårdsverket och Kommunförbundet är inte riktigt överens om hanteringen. Vi hoppas att det ganska snart skall bli klart.

Jag tror inte att kommunerna i detalj vill ha skrivet på näsan vad de skall göra. De vill ha hjälp och stöd, men även viss frihet att utforma system som fungerar utifrån hur det ser ut i Flen, Uppsala eller Göteborg.

Anf. 41 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! När det gäller konflikten mellan Kommunförbundet och naturvårdsverket kan bara sägas att den bästa förutsättningen för att det här arbetet skall komma i gång är att de två viktiga instanserna är något så när överens om hur tagen skall tas.

Jag uppfattar det här svaret som att man inte kommer att definiera begreppet källsortering. Jag anser inte heller att man redan från starten skall ha en definitiv definition av begreppet för all framtid. Man skulle åtminstone kunna starta med en miniminivå. Sedan skulle man låta processen fortgå med att utveckla definitionen. Det borde åtminstone från början finnas klart sagt att detta och detta måste ingå för att man skall kunna säga att en kommun har startat källsortering.

Anf. 42 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Jag tror egentligen inte att vi är osams, Annika Åhnberg. Vi kommer båda att följa utvecklingen och på olika sätt hjälpa till att påverka den, så att det blir ett bra och fungerande system.

Låt oss inte tvista om ord i det sammanhanget, utan låt oss se till att det fungerar bra i verkligheten.

Överläggningen var härmed avslutad

7 § Svar på fråga 1990/91:392 om halogenlampor

Anf. 43 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Annika Åhnberg har frågat mig om regeringen avser att vidta åtgärder för att öka säkerheten vid användandet av halogenlampor.

Enligt statens strålskyddsinstituts instruktion skall institutet skaffa sig noggrann kännedom om de risker som är förenade med strålning och med uppmärksamhet följa utvecklingen inom berörda områden.

Från strålskyddsinstitutet har jag inhämtat att halogenglödlampor avger små men onödiga mängder ultraviolett strålning. Vid normal användning orsakar de varken akuta hud- eller ögonskador, och enligt vad man i dag vet, heller inte allvarliga långsiktiga skadeeffekter.

Onödig UV-strålning från belysningsarmaturer är lätt att skärma av eller väsentligt reducera. I samband med fortsatt produktuveckling av halogenlampor och belysningsanläggningar är det önskvärt att belysningsbranschen leder utvecklingen mot belysningar med mindre ultraviolett strålning. Strålskyddsinstitutet anser emellertid inte att det är nödvändigt att ge ut särskilda föreskrifter om detta.

Befintliga armaturer anses inte utgöra en hälsorisk eller motivera särskilda åtgärder.

Den samlade bedömningen från ansvarig myndighet är att UV-strålning, som vid överexponering kan orsaka såväl akuta skador som risk för sena skador, inte är skadlig i den omfattning halogenlampor avger.

Anf. 44 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret även på denna fråga. Jag känner fortfarande stor osäkerhet och tvekan efter det här svaret. Jag är på inget sätt expert på det här området. Det är kanske just därför som jag ställer den här frågan.

Miljöministern känner säkert till att det pågått en ganska intensiv diskussion om de här lamporna och om deras farlighet. Det är klart att den här diskussionen – företrädesvis i massmedia – skrämmer och oroar människor, mig också. Den har också lett till att en del företag har dragit in sina halogenlampor som inte har ett skyddsglas, medan andra har sagt att det inte är någon fara.

Det finns en statlig myndighet som har till uppgift att tala om hur samhället ser på de här sakerna och vilka typer av skydd som eventuellt kan behövas. Den myndigheten uttalar sig ganska nonchalant, åtminstone mycket oklart, och sätter i första rummet frågan om hårdare restriktioner när det gäller dessa lampor möjligen skulle kunna utgöra tekniska handelshinder. Samtidigt vet man att det finns andra länder, t.ex. Australien, England och USA, där man inte tillåter sådana lampor utan skyddsglas just av hänsyn till säkerheten för människor. Då blir man ganska missnöjd med den här attityden från en svensk myndighet. Om man anser att det inte finns några som helst risker och att det inte behövs några föreskrifter, vare sig om hur man skall använda lampan eller om skyddsglas behövs, tycker jag att man åtminstone skall begära en ordentlig redovisning av vilka fakta man grundar sitt ställningstagande på. Det är otillfredsställande med den oklarhet som nu råder. Jag ifrågasätter dessutom själva ståndpunkten att det inte föreligger någon risk.

Anf. 45 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Jag tycker att det är bra att Annika Åhnberg har tagit upp den här frågan, dels därför att jag förstår att den debatt som har varit oroar människor, dels därför att vi för en mycket berättigad diskussion i många likartade frågor om var gränsen för s.k. lågdosstrålning egentligen går när det gäller skadlighet. SSI har arbetat med de här frågorna i tolv år. Det var för tolv år sedan de först gav riktvärden, och de är så utformade att man skall undanröja varje risk för hälsofara för människor.

En sådan här diskussion är alltid besvärlig, men om man jämför effekterna av dessa lampor med dem man utsätts för i andra sammanhang för att göra det hela begripligare, motsvarar – som armaturerna med halogenlampor vanligen är utformade – strålningen från en 50 W-lampa under åtta timmar på en halvmeters avstånd en timmes vistelse i högsommarsol. Det gäller alltså risken för människan. Det som kan inträffa är på sin höjd en lätt hudrodnad, inte den typ av skador man kan få vid oförsiktigt solbad. På liknande sätt förhåller det sig med risken för ögonskador. Att man förser dem med skyddsglas beror på risken för att papper skall fatta eld på grund av värmen eller på risken för brännskador, men inte strålskador.

Anf. 46 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Användningsområdet för de här lamporna har delvis förändras under de tolv åren sedan strålskyddsinstitutet började titta på det här

problemet. I dag är det mycket vanligare att man har halogenlampor i arbetsbelysningar, dvs. att man har dem ganska nära ansiktet och kroppen. Man har dem som skrivbordsbelysningar t.ex. Då kanske man i högre grad utsätter sig för den strålningen än vad man har gjort tidigare. Om jag har förstått diskussionen rätt, stöder sig de som känner stor oro på nya undersökningar som har gjorts i England. Dessa skulle visa att den här strålningen faktiskt är farligare än vad man på många håll tidigare har trott. Jag tror nog att det fortfarande finns anledning till oro.

Anf. 47 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Jag kan försäkra Annika Åhnberg att jag kommer att följa de här frågorna mycket noga. Både strålskyddsinstitutet och arbetsmiljöinstitutet arbetar kontinuerligt med de här frågorna. Det pågår bl.a. just nu ett arbete med att ta fram kriterier för arbetsmiljöer för att hantera den typ av nya problem eller användningsområden som Annika Åhnberg tog upp. Vi kommer inte att lägga dessa papper i någon låda och sluta att uppmärksamma problemet. Tvärtom måste vi naturligtvis följa utvecklingen och se till att vi inte passerar någon gräns som vi inte bör passera.

Anf. 48 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Jag är glad över att miljöministern har den ambitionen att man skall raska på med det här arbetet. Det är en situation där många undrar hur de skall ställa sig, hur de skall agera. Det gäller bl.a. företagen som säljer lamporna och människorna som har dessa lampor. De undrar om de kan använda dem eller inte. Visst är det en fråga som brådskar.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1990/91:357 om musikstiftelser och militärmusik

Anf. 49 Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON (s):

Herr talman! Lola Björkquist har frågat mig vilka åtgärder regeringen tänker vidta för att inte den svenska blåsartraditionen skall riskera att gå i graven genom ett försvarspolitiskt beslut.

Regeringen uppdrog i mars 1990 åt chefen för armén att redovisa försvarsmaktens erfarenheter av den nu gällande ordningen angående musiktjänst inom försvarsmakten. Chefen för armén skulle vidare utreda försvarsmaktens behov av tjänstemusik, lämna förslag till hur den lämpligast bör produceras samt bedöma kostnaderna härför.

Chefen för armén överlämnade i början av november 1990 sina förslag i rapporten Musikutredning 1990. Förslagen innebär väsentliga förändringar i förhållande till nuvarande organisation. Bl.a. föreslås att försvarets anknytning till Stockholmsmusiken inom Svenska rikskonserter samt till länsmusikstiftelserna i Östergötlands län och Göteborgs och Bohus län – Musik i Väst – skall upphöra. Vidare föreslås att nya avtal skall träffas med övriga berörda landsting som bättre tillgodoser försvarets behov när det gäller musik i försvaret.

Musikutredningen har remitterats av chefen för armén och remissvaren har fogats till rapporten. I några av remissvaren påpekas bl.a. att man anser att utredningen varit alltför begränsad och inte beaktat de kulturpolitiska aspekterna såsom vilken effekt förslaget skulle få för blåsmusikverksamheten i dess helhet i landet. Vidare saknas enligt några remissvar en analys av konsekvenserna för de länsmusikstiftelser som – om förslaget genomförs – skulle gå miste om sitt uppdrag för försvaret och därmed en inkomstkälla.

Utredningens förslag och remissvaren bereds för närvarande i regeringskansliet. I beredningsarbetet behandlas såväl försvarspolitiska som kulturpolitiska aspekter på denna fråga.

Anf. 50 LOLA BJÖRKQUIST (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret. Jag visste i och för sig att man nu har tagit upp detta i utbildningsdepartementet. Jag ställer frågan därför att det under hela förra året var ganska tyst kring detta. Utredningen gjordes mycket snabbt. Man arbetade ungefär fyra månader. Musikerna hade fått uppgift om att det skulle gå fort och att avtalen kanske skulle sägas upp redan till den 1 januari i år. Om två år skulle deras situation se helt annorlunda ut.

Jag är bekymrad över att den här traditionen går i graven. Hemma i Östergötland kommer man inte att kunna ha den här traditionen kvar med så få musiker. Det skulle röra sig om 6–8 musiker till en kostnad av ungefär 2 miljoner. Jag tycker att det är orättvist om man nu tänker sig att dra bort de här pengarna utan vidare, eftersom de län som inte blev tilldelade försvarsmusik fick ersättning för de musiker som de tog över.

Jag vill fråga statsrådet om han inte håller med mig om att man måste värna om den här traditionen. Det gör man inte om man ansluter sig till det förslag som arméchefen har förordat med en professionell musikkår i Stockholm.

Anf. 51 Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON (s):

Herr talman! Jag kan inte nu säga vilket förslag som kan komma på grundval av den här utredningen. Jag är angelägen om att understryka att vi för närvarande bereder frågan. Jag är mycket angelägen om att hävda de kulturpolitiskt viktiga punkterna.

Jag vill emellertid understryka att när man talar om behovet av att slå vakt om blåsmusiken ute i landet är det naturligtvis inte bara krigsmakten som kan göra detta. Det krävs även att man hos berörda orkestrar har en stark vilja att bevara just denna musik. En del av de synpunkter som har framkommit under utredningens gång handlar om att man från försvarets sida inte har tyckt att man månat tillräckligt om detta. Det finns alltså anledning att väga in alla dessa synpunkter när man tar ställning till hur man skall hantera den här frågan framöver.

Anf. 52 LOLA BJÖRKQUIST (fp):

Herr talman! Jag vet att utredningen menar att det har varit mycket krångligt. När jag läser utredningen får jag uppfattningen att det beror på att musikerna inte alltid har kunnat spela i enlighet med avtalen. Men jag har tagit

reda på hur det är på min hemort. Där beror det inte på att musikerna inte har ställt upp vid de avtalade tillfällena, utan det är militären själv som av olika anledningar inte har ansett sig behöva ha musik vid de tillfällen som de har beställt sådan.

För att litet grand klargöra vad det handlar om vill jag säga att denna tradition startade redan på 1500-talet. Efter hand har orkesterverksamheten byggts ut. På 1800-talet hade man mycket stora orkestrar. I början av 1900-talet fanns det 60 kårer i landet. Efter vissa reformer minskade antalet efter hand. Men 1944 ökade åter antalet. Därefter har man successivt skurit ned antalet musikkårer, och nu handlar det alltså om en.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1990/91:396 om doktoranders ekonomiska situation

Anf. 53 Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON (s):

Herr talman! Birger Hagård har frågat skolministern vilka åtgärder denne ämnar vidta för att befria dem som innehar doktorandtjänst från skyldighet att återbetala studiemedel under tiden fram till doktorsexamen. Eftersom frågan gäller systemet med doktorandtjänster, ankommer det på mig att besvara frågan.

Genom 1990 års forskningspolitiska beslut tillfördes studiefinansieringen i forskarutbildningen 100 milj.kr. för omvandling av två tredjedelar av samtliga utbildningsbidrag till doktorandtjänster. Samtidigt uttalades att resterande utbildningsbidrag borde omvandlas till doktorandtjänster under den därefter kommande treårsperioden från 1993 till 1996.

Denna reformering av studiefinansieringen i forskarutbildningen innebär en övergång till ett system som länge har efterfrågats av de studerande. Att få en doktorandtjänst har av de forskarstuderande ansetts som ett erkännande av att de utför ett viktigt arbete inom högskolan. Doktoranderna avlönas enligt gällande statligt avtal och har en lönenivå som är i paritet med vad ett arbete utanför högskolan kan tänkas ge.

Jag finner således inte anledning att ändra de regler om återbetalningsskyldighet av studiemedel som har beslutats av riksdagen.

Så när som på att det rör sig om tidsbegränsade tjänster finns det i framtiden inget som skiljer doktoranders sociala villkor från vad som gäller för andra kategorier på arbetsmarknaden. Att vi har nått därhän ser jag som en stor framgång för de forskarstuderande. Jag vill inte medverka till att vrida klockan tillbaka när det gäller synen på de forskarstuderande. Det tror jag inte heller att Birger Hagård vid närmare eftertanke är benägen att göra.

Anf. 54 BIRGER HAGÅRD (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Göransson för svaret och vill samtidigt be om tillgift för att den här frågan kom att ställas till skolminister Göran Persson. Jag hoppas att statsrådet Göransson tror mig när jag säger att det ingalunda var min avsikt att försöka befordra skolministern till utbild-

ningsminister. Detta var en lapsus calami, ett pennans misstag som blev begånget.

Jag tackar som sagt var för svaret, men jag finner det hela litet väl byråkratiskt. Det är ingalunda fråga om att vrida klockan tillbaka om man säger att de som har doktorandtjänster också bör vara befriade från återbetalning av de studiemedel som de har uppburit under sin grundutbildningstid. De som hade utbildningsbidrag slapp att göra det. De som har doktorandtjänster är fortfarande under utbildning, och det är också fråga om tidsbegränsade tjänsteinnehav. Detta innebär alltså att de som antas till doktorandtjänst samtidigt får vara med om att betala en extraskatt, en akademikerskatt på 4 %, och det rör sig om 600 kr. i månaden. Den ena handen tar alltså tillbaka vad den andra ger. Tror utbildningsministern verkligen att det här kan stimulera till ett ökat intresse hos våra ungdomar att ägna sig åt forskarutbildning? Jag är tyvärr inte säker på att så är fallet.

Anf. 55 Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON (s):

Herr talman! I grunden är detta inte en fråga om en byråkratisk syn eller inte utan en fråga om hur vi betraktar anställningsförhållanden. Det som vi åstadkommer genom att omvandla utbildningsbidragen till doktorandtjänster är att de som doktorerar i realiteten är anställda och då behandlas som andra anställda. I den andra riktningen är det många som argumenterar för en form av studielön. Men vi har hittills inte tagit ställning till förmån för en sådan utan sagt att det där är fråga om lån under tiden som de studerande deltar i utbildning så att säga på egen risk. Jag tycker därför att det finns fog för att man har skilda system, dvs. att man betraktar doktoranden som anställd. Man stärker hans ställning i högskolesystemet genom att behandla honom på det sättet.

Anf. 56 BIRGER HAGÅRD (m):

Herr talman! Jag är helt överens med utbildningsministern om att man i och för sig har förstärkt doktorandernas ställning när man har infört doktorandtjänsterna. Vi har varit eniga om att göra detta. Att man tryggar studiefinansieringen betyder mycket. Däremot är det också uppenbart att vi har stora svårigheter. Vi utexaminerar, som jag skrev i min fråga, ungefär 1 000 per år, och vi skulle behöva omkring 2 000 kring sekelskiftet. Vi behöver alltså stimulansåtgärder av olika slag. Vi från moderata samlingspartiet har också föreslagit att man skall göra avskrivningar när dessa personer är färdiga med sin doktorsexamen. Men det här blir alltså en extra börda som ju knappast kan verka stimulerande för dem som vill ägna sig åt forskarutbildning.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1990/91:365 om en utredning om trädgårdsnäringen

Anf. 57 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Lennart Brunander har frågat mig när vi får en trädgårdsnäringsutredning.

Under senare år har förslag om en förnyad utredning av trädgårdsnäringen avböjts av riksdagen.

Vid jordbruksutskottets behandling i höstas av motioner om trädgårdsnäringen uttalade utskottet bl.a. att en ny trädgårdsnäringsutredning bör övervägas när en inom lantbruksstyrelsen pågående kartläggning av ekonomin inom trädgårdsnäringen slutförts och sedan resultatet av nu pågående internationella överläggningar inom GATT och om ett EEA-avtal, eller EES-avtal, blivit överblickbart.

Lantbruksstyrelsens utredning om ekonomin inom trädgårdsnäringen beräknas vara klar i mars i år. GATT-förhandlingarna är ännu inte slutförda.

Förhandlingar om ett EEA-avtal, eller EES-avtal, pågår för närvarande. Det är därvid viktigt att representanter för trädgårdsnäringen har ett fortsatt samråd med regeringskansliet om frågor som avser EG-integrationen. Det kommer vidare att behövas ett förberedelsearbete i samband med en eventuell medlemsansökan till EG.

Med hänvisning härtill och till utskottets uttalande anser jag att ett ställningstagande till en samlad trädgårdsnäringsutredning bör anstå. Många av de frågor som är viktiga för trädgårdsnäringen avser en rad skilda samhällsområden där det ofta är viktigt att ett ställningstagande kan göras snabbt. Det krävs därför ett kontinuerligt samråd mellan jordbruksdepartementet och trädgårdsnäringen.

Anf. 58 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret. Som det står i svaret diskuterade vi i höstas i jordbruksutskottet frågan om trädgårdsnäringen. Då var vi överens om att det finns behov av en ny trädgårdsnäringsutredning.

Under de drygt tio år som gått sedan vi fick en trädgårdsnäringspolitik har mycket förändrats. Samhällsekonomin ser helt annorlunda ut, och många andra saker har förändrats. Det är också andra saker som ligger framför oss i det internationella samröret på trädgårdsnäringens område och på andra områden som gör att frågorna i dag ser helt annorlunda ut. Mot denna bakgrund var vi överens om att en utredning borde tillsättas. Då utgick vi från att lantbruksstyrelsens kartläggning skulle vara klar i december och att GATT- och EG-förhandlingarna också skulle klaras av under denna tidsperiod. Nu vet vi att så inte blev fallet. Men trädgårdsnäringens ekonomiska problem och övriga bekymmer har för den skull inte blivit bättre. Osäkerheten har inte blivit mindre. Därför finns det anledning att snabbt tillsätta en utredning, som också arbetar snabbt. Därtill kommer naturligtvis, som jordbruksministern säger, de kontakter som måste tas mellan näringen och jordbruksdepartementet. Jordbruksministern, som ansvarigt statsråd för detta område, måste naturligtvis ha dessa kontakter även om en utredning tillsätts, eftersom det hela tiden finns många olika frågor som måste lösas. Så-

vitt jag vet har dessa kontakter inte varit så särskilt frekventa under senare tid. Det har åtminstone inte kommit ut så mycket av dem. Jag skulle vilja veta vad det är som hindrar att man nu tillsätter en utredning som startar ett arbete för att ha ett resultat klart när alla dessa frågor börjar klaras ut.

Anf. 59 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Det är väldigt många frågor när det gäller trädgårdsnäringen som det är viktigt att både utreda och överlägga om. Så är det nu, och så kommer det kanske ännu mer att vara i framtiden.

Jag vill understryka att det här är en näring som är mycket diversifierad. Begreppet trädgårdsnäring omfattar allt ifrån krukväxter, småplantor, snittblomster, köksväxter under glas, frilandsodlade grönsaker, frukt och bär, plantskolor, osv. Det är en näring med många små företag och många olika problem, och många har problem.

Det finns nu ett antal aktuella frågor som vi diskuterar med näringen och som behöver lösas. Jag skall nämna några av dem. Det gäller skördeskadeskyddet för trädgårdsnäringen, som jag avser att återkomma till riksdagen om. Det gäller frågan om arbetskraftsinvandring, dvs. att odlarna under skördesäsongen på somrarna har behov av att på ett enklare sätt än tidigare få hjälp av utländsk arbetskraft. Detta handlar om att underlätta för odlarna när det gäller t.ex. byråkrati. Det gäller vidare många miljöfrågor som är viktiga för näringen. Energiskattefrågorna när det gäller växthusen är också en fråga som nu utreds separat, och man undersöker möjligheten att minska dessa skatter. Det handlar också om hela växtförädlingsfrågan, som är litet annorlunda för trädgårdsnäringen än för t.ex. de stora spannmålsintressena. Det gäller också plantskolornas roll. Sedan har vi de internationella förhandlingarna, EES-avtalet, och Medelhavsländernas önskemål och krav i fråga om detta. Vi har effekterna av ett eventuellt EG-medlemskap, osv.

Alla dessa frågor är oerhört viktiga. Men jag är inte säker på, och detta vill jag varken säga ja eller nej till, att det bästa är att samla dessa mycket viktiga frågor i en gammaldags utredning av den typ som vi hade förr i världen och som sedan sitter och långrotar och så småningom kommer fram till något resultat som kanske är överkört av verkligheten. Vi arbetar nu för tiden på ett sådant sätt att vi har ganska goda och ofta förekommande överläggningar som vi är beredda att ställa upp på med trädgårdsnäringen. Detta och vissa separata utredningar kan vara ett alternativ.

Anf. 60 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Jag delar kanske inte jordbruksministerns uppfattning om att kontakterna mellan departementet och näringen i dag fungerar så bra och att man därigenom löser så många problem. Då skulle de bekymmer som vi i dag ser inte finnas. Då skulle man ha löst dessa problem.

Jordbruksministern argumenterar här mycket starkt för behovet av en utredning. Han har redogjort för alla de områden som behöver klaras ut. Det behöver göras på ett sådant sätt att man tar hänsyn till varandras situation och frågornas inbördes förhållanden. Alla dessa problem kan nämligen inte lösas vart och ett för sig, utan dessa problem måste lösas tillsammans i ett

sammanhang, i varje fall måste man ta hänsyn till hur olika saker påverkar trädgårdsnäringen.

En utredning behöver inte alls långrota. Jordbruksministern kan i dag tillsätta en utredning och bestämma att den skall vara klar om ett år och att den då skall uppvisa ett resultat. Detta förhindrar inte att man under tiden har kontakter, tvärtom. Sådana kontakter behövs naturligtvis också för de akuta göromålen. Jag skulle önska att det som jordbruksutskottet ändå var överens om sker, nämligen att en trädgårdsnäringsutredning tillsätts. Om jordbruksministern har en annan uppfattning, vilket bl.a. framgår av en intervju i tidningen Trädgårdsvärlden, skulle jag vilja veta vilka motiv som finns för att inte tillsätta en utredning.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1990/91:371 om statsbidrag till fiskevårdsföreningar

Anf. 61 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Börje Hörnlund har frågat mig om motiven till förslaget att slopa bidragen till fiskevårdsområden i strid mot riksdagens tidigare beslut.

Riksdagen beslutade förra året i enlighet med regeringens förslag att det i fortsättningen inte längre bör lämnas statsbidrag till kostnader för bildande av fiskevårdsområden. Dock bör de som har ansökt om ombildning före den 1 september 1990 medges statsbidrag även om förrättningen inte är avslutad den 31 december 1990.

Bakgrunden till det senare datumet är riksdagens beslut våren 1981 om en övergångsbestämmelse som ger möjlighet för de frivilligt bildade fiskevårdsföreningarna att sälja fiskekort längst till utgången av år 1990 fastän de inte representerade samtliga delägare i ett samfällt fiske. Föreningarna har alltså haft tio år på sig för att vidta de åtgärder som behövs.

Enligt fiskeristyrelsen har 875 ansökningar om bildande av fiskevårdsområden kommit in före den 1 september 1990. De allra flesta av dessa har kommit in under det senaste året. Med hittills tillämpade bidragsregler innebär detta att sammanlagt drygt 27 milj.kr. skulle erfordras i statsbidrag. Det finns dock anledning att utgå från att processen kommer att fortgå under ett antal år framöver, inte minst med tanke på arbetsbelastningen på lantmäterimyndigheten, vilken ansvarar för förrättningen.

Mot bakgrund av behovet att kraftigt reducera statsutgifterna föreslår regeringen i årets budgetproposition, som ett led i åtgärdsprogrammet för att stabilisera den svenska ekonomin m.m., att anslaget för bidrag till fiskevårdsåtgärder och till förrättningskostnaderna för bildande av fiskevårdsområden skall slopas.

Med utgångspunkt i de statsfinansiella förutsättningarna avser jag att ta initiativ till en genomgång av de möjligheter som står till buds så att de nyanmälda fiskevårdsområdesbildningarna skall kunna finansieras.

Då Börje Hörnlund, som framställt frågan, anmält att han var förhindrad

att närvara vid sammanträdet, medgav talmannen att Lennart Brunander i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 62 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Jag tackar även för detta svar. Det är riktigt, som jordbruksministern säger, att det i fjol fattades beslut om att gränsen för att få statsbidrag för att bilda fiskevårdsområde skulle sättas vid den 1 september 1990. Det innebar i sig att kraven skärptes jämfört med det beslut som fattades 1980 eller 1981. Då sade man att det skulle ske under 1990, och det skulle i så fall gälla t.o.m. den 31 december. Det var en diskussion som vi förde i fjol. Men nu blir beslutet alltså den 1 september, och vi får naturligtvis rätta oss efter det. Men det gör inte regeringen, utan regeringen säger att det inte blir några mer pengar. Och det är detta som vi nu har att diskutera här i kammaren.

Jag skulle vilja fråga vad som menas med det sista stycket i svaret där det sägs:

"Med utgångspunkt i de statsfinansiella förutsättningarna avser jag att ta initiativ till en genomgång av de möjligheter som står till buds så att de nyanmälda fiskevårdsområdesbildningarna skall kunna finansieras."

Innebär det att medel kommer att ges till detta så att staten, samhället, kan ikläda sig det ansvar som man har åtagit sig tidigare?

Anf. 63 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Svaret på den frågan är ja. Det är precis detta som står i svaret, nämligen att jag skall ta initiativ till en genomgång så att de nyanmälda fiskevårdsområdena skall kunna finansieras. De åtaganden som riksdagen beslöt om att staten skall ställa upp med när det gäller dem som anmäler sig före den 1 september skall självfallet infrias. Det kan däremot naturligtvis inte ske inom ramen för det gamla anslaget, som av besparingsskäl har upphört, utan vi kommer att gå igenom andra finansieringsmöjligheter. Men staten skall självfallet stå för tidigare gjorda utfästelser när det gäller de fiskevårdsområdesbildningar som anmälts i tid. Därför är svaret på den frågan ja.

Anf. 64 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Jag får inte detta att gå ihop. Jordbruksministern säger att detta naturligtvis inte kan ske med det anslag som fanns, eftersom det av besparingsskäl nu är borttaget. Skall något annat anslag inrättas för att man skall få fram dessa pengar? På vilket sätt spar man då pengar? Man skapar ju mest bara oro bland människor som tror att de har blivit lurade. Men det är naturligtvis bra om jordbruksministern kan slå fast att dessa människor inte skall bli lurade, att staten skall stå för sitt ansvar och att dessa pengar tas fram. Är det så jag skall tolka jordbruksministern?

Anf. 65 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Svaret är ja.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Meddelande om svar på interpellation 1990/91:119

Anf. 66 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Jag vill på Rune Molins vägnar meddela att han inte inom den föreskrivna tiden kommer att kunna besvara Karin Starrins interpellation om ökad sysselsättning i Gävleborgs län. Anledningen är att interpellationssvaren fick avbrytas den 17 januari då utrikesministern lämnade information om det aktuella läget i Gulfkrisen.

Rune Molin har kommit överens med Karin Starrin om att interpellationen skall besvaras torsdagen den 21 februari.

13 § Svar på fråga 1990/91:378 om försenade hyresbetalningar på grund av dröjsmål vid handläggning av bostadsbidragsärenden m.m.

Anf. 67 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST (s):

Herr talman! Jan Strömdahl har frågat mig om jag kan utlova att hyresgästerna hålls skadeslösa när förseningar av hyresbetalningar beror på samhällets beslut och om detta kan ske t.ex. genom en snabbehandling av hyresrättskommitténs förslag till ändring av hyreslagens förverkanderegler.

Regeringen beslutade i september 1989 att tillkalla en kommitté för att se över hyreslagstiftningen. Kommittén kommer bl.a. att pröva reglerna om förverkande av hyresrätt vid dröjsmål med obetydliga belopp, enstaka betalningsförsummelser, tillfälliga betalningssvårigheter eller andra förhållanden som framstår som bagatellartade eller ursäktliga. Enligt min mening tar de nuvarande bestämmelserna i hyreslagen om hyresrättens förverkande inte i tillräcklig grad hänsyn till sådana förhållanden.

Hyreslagskommittén beräknar att avge ett betänkande om hyreslagen före utgången av år 1991. Någon möjlighet att tidigarelägga detta finns inte. Däremot har jag haft kontakt med SABO och Sveriges fastighetsägareförbund och förvissat mig om att organisationerna kommer att rekommendera sina medlemmar att övergångsvis ge hyresgästerna ett skäligt rådrum med hyresbetalningar i de fall bristande betalningar beror på tillfälliga faktorer som hyresgästerna inte kan lastas för. Jag utgår vidare från att kommunerna kommer att använda de vägar som står öppna för att bistå dem som behöver överbrygga tillfälliga betalningssvårigheter.

Anf. 68 JAN STRÖMDAHL (v):

Herr talman! Jag är glad att höra av bostadsministern att vi är överens om att den nuvarande hyreslagstiftningen inte är bra när det gäller förverkande på grund av betalningsförsening och liknande. Vi är också överens om att det behövs en ändring.

Anledningen till att jag har tagit upp denna fråga är ju den att hyreshöjningarna till följd av skatteomläggningen har blivit betydligt större än vad som var väntat eller aviserat från regeringens sida. Det är också klart att flera grupper i samhället, framför allt personer med de lägsta inkomsterna och pensionerna, inte har fått en tillräcklig kompensation i form av skattelättnader, bostadsbidrag och bostadstillägg. Samtidigt vet vi att vissa av de här

människorna kanske redan tidigare har haft svårigheter med betalning av hyran. Därför har de kanske redan ett "straffregister", eftersom fastighetsägarna sedan många år tillbaka noga registrerat när betalningarna kommit in.

De utlovade kompensationerna kommer att dröja. Vi vet att det är en mycket lång kö till socialbyråerna, och det är inte omöjligt att många kommer i kläm, och betalar man inte hyran i tid kan man bli av med sin lägenhet.

Eftersom hyresrättskommittén har behandlat den här delen av sitt arbete har jag hoppats att bostadsministern skulle kunna be hyresrättskommittén om ett delbetänkande och därigenom lyfta fram just den här frågan som har behandlats i kommittén.

Anf. 69 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST (s):

Herr talman! Först vill jag slå fast att beträffande den del av hyreshöjningarna som härrör från skatteomläggningen kommer genomsnittet att ligga ungefär vid den nivå som vi tidigare räknade med. Eftersom de ordinarie hyreshöjningarna kommer att läggas ovanpå det som skattereformen gav, blir naturligtvis den sammanlagda hyreshöjningen ganska stor. Statsministern har ju också i ett meddelande i denna kammare klargjort att kompensation skall lämnas till de pensionärer som råkar i svårigheter. Framför allt gäller det pensionärer med enbart folkpension och pensionstillskott.

Jan Strömdahl frågade om det inte skulle vara möjligt att tidigarelägga hyresrättskommitténs betänkande i denna del. Om kommittén hade gjort så, skulle ju det hela ha behandlats i en remissomgång. Därefter skulle det ha skrivits en lagtext, varefter lagrådet hade haft att behandla saken, innan riksdagen kunnat ta ställning. Därför tror jag inte att det är möjligt att lösa akuta frågor den vägen. Jag har i stället valt att ta kontakt med SABO och fastighetsägarna för att höra efter om de är beredda att gå ut med en rekommendation. Vi har fått besked om att man kommer att ge medlemmarna en rekommendation. I svaret har jag skrivit att det bör ges ett skäligt rådrum beträffande hyresbetalningar i de fall då utebliven betalning beror på faktorer som hyresgästerna inte kan lastas för. Vid kontakter med Kommunförbundet har vi också fått det besked som jag redovisade i frågesvaret.

Anf. 70 JAN STRÖMDAHL (v):

Herr talman! Bostadsministern och jag är inte riktigt överens när det gäller bedömningen av hyreshöjningarnas storlek till följd av skatteomläggningen. Jag har läst pressmeddelanden där bostadsministern har sagt att det skulle bli 10-procentiga hyreshöjningar till följd av skatteomläggningen. I verkligheten har det blivit bortåt 20 %. Till detta skall då läggas de s.k. vanliga hyreshöjningarna. Detta innebär att det åtminstone i de större städerna – det är litet olika i olika delar av landet – är fråga om ungefär 30-procentiga hyreshöjningar. Att jag tyckte att det kunde vara en framkomlig väg om man finge lagändringen på riksdagens bord berodde på att även den rättsliga processen tar tid. Ärendena skall behandlas av hyresnämnderna, och dessa kan ta sådana sociala hänsyn som situationen kräver. Sedan går det hela vidare till bostadsdomstolen. Detta tar så pass lång tid att ett lagförslag kanske kunde ha hanterats av riksdagen.

Anf. 71 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST (s):

Herr talman! Vi skulle alltså inte ha kunnat lösa akuta problem med en lagändring, eftersom riksdagen inte skulle ha hunnit fatta beslut under våren.

När det gäller skatteomläggningen vidhåller jag vad jag tidigare sagt om ett genomsnitt på ca 60 kr./m^2. Räknar man med de siffror som jag har redovisat och tar ut en hyra för 11 månader, en hyra som egentligen täcker en 12-månadersperiod, ligger det hittills redovisade genomsnittet när det gäller skattereformen ungefär vid den nivå som jag tidigare har angivit.

Jag har som sagt haft kontakter med SABO och fastighetsägare för att belysa problemet. Därvid har jag fått klart för mig att organisationerna är beredda att hjälpa till på det sätt som jag har redovisat i svaret.

Anf. 72 JAN STRÖMDAHL (v):

Herr talman! Jag får i alla fall tacka för beskedet, som jag kommer att sprida till hyresnämnder och organisationer som kan behöva känna till det.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1990/91:374 om STIM-pengar och gudstjänstmusik

Anf. 73 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Filip Fridolfsson har frågat mig om jag, mot bakgrund av den oro som förslaget om avgiftsbeläggning på gudstjänstmusiken har väckt, avser att föreslå lagstiftning i enlighet med upphovsrättsutredningens förslag.

Enligt upphovsrättslagen får utgivna verk fritt framföras offentligt vid gudstjänst. Upphovsrättsutredningen har föreslagit att denna inskränkning i upphovsmännens ensamrätt skall avskaffas. Förslaget har remissbehandlats och remissutfallet är blandat.

Förslaget är endast en liten del i den översyn av upphovsrättslagen som utredningen har gjort och som nu övervägs i justitiedepartementet. Som brukligt är inför större reformer på upphovsrättens område skall dessutom samråd ske med de övriga nordiska länderna, innan förslag till lagstiftning föreläggs riksdagen. Samrådet, som nu pågår, syftar till att om möjligt åstadkomma gemensamma nordiska lösningar.

Jag är mot den bakgrunden inte beredd att nu ta ställning till om upphovsrättsutredningens förslag på den här punkten bör genomföras eller ej. Men jag kan försäkra Filip Fridolfsson om att jag känner till vad man i kyrkokretsar anser om förslaget. Dessa synpunkter kommer att vägas in vid bedömningen av förslaget.

Anf. 74 FILIP FRIDOLFSSON (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Skälet till att jag ställde frågan är att det enligt min mening är fråga om en barock lagstiftning. Får en statlig utredning som den vill skall alla kyrkor och

samfund vara skyldiga att betala STIM-avgift på gudtjänstmusik. Man kan ju tänka sig vilken byråkrati det skulle bli fråga om. Det går väl an när allt är bestämt i förväg, men gudstjänstlivet präglas på många håll av stor frihet. Skulle någon sitta i kyrkan och registrera de olika lovsångerna, skulle det bli en absurd situation, lovsånger som vid många möten sjungs spontant. De flesta sångerna skulle drabbas av STIM-avgifter. Inte bara "Löftena kunna ej svika" och "Han har öppnat pärleporten" skulle drabbas utan många andra sånger.

Förslaget har väckt stor oro bland framför allt frikyrkofolk, och det vet tydligen också justitieministern. Svaret visar med all önskvärd tydlighet att frågan är känslig. Justitieministern har inte tagit ställning. Jag skall gärna erkänna, herr talman, att jag hade tänkt ta i ordentligt, så tokig tycker jag att den här idén är. Men svaret var i stort sett mycket vänligt och förstående. Jag skulle ändå vilja råda justitieministern att tänka sig mycket noga för, innan det läggs fram en proposition i det här ärendet.

Många upphovsmän har offentligt deklarerat att gudstjänstmusiken bör vara fri. Hyser justitieministern någon sympati för deras uppfattning? Det är ju en offentlig debatt.

En slutfråga: Har justitieministern varit på ett riktigt väckelsemöte någon gång? Om inte, gör några studiebesök! Jag är, herr talman, övertygad om att justitieministern kommer att bli helt och fullt omvänd, i varje fall i STIM-avgiftsfrågan. Men andra ord: Inga STIM-avgifter på kyrkomusiken.

Anf. 75 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Jag kan försäkra Filip Fridolfsson att vi skall tänka oss noga för.

Anf. 76 FILIP FRIDOLFSSON (m):

Herr talman! Jag tolkar svaret som att förslaget kommer att hamna i papperskorgen, vilket i mycket hög grad kommer att glädja åtminstone frikyrkornas folk, var så säkra!

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1990/91:391 om en ny vapenlagstiftning

Anf. 77 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Karl-Erik Persson har frågat mig om det kommer någon proposition angående en ny vapenlagstiftning.

Jag räknar med att komma till skott i vår. Svaret på frågan är alltså ja.

Anf. 78 KARL-ERIK PERSSON (v):

Herr talman! Jag får tacka justitieministern för ett utförligt svar.

Anledningen till min fråga är bl.a. den stora oron inom den svenska jägarkåren och bland skyttarna. SOU 1989:44 skulle ligga till grund för en ny vapenlagstiftning, men de berörda remissinstanserna har kommit med en förödande kritik. De är rädda för att regeringen lägger fram en proposition som

grundar sig på utredningen. Jag förstår att justitieministern i dag kanske inte vill avslöja vad propositionen kommer att innehålla. Det vore emellertid bra om man i departementet toge hänsyn till remissvaren och kanske innan propositionen läggs fram kunde avslöja några av tankarna bakom det hela och minska oron inom jägarkåren.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1990/91:383 om skolhälsovården

Anf. 79 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Margitta Edgren har frågat mig på vilket sätt jag ämnar garantera att skolhälsovården även i fortsättningen kommer att bli en integrerad del av skolans verksamhet.

I enlighet med riksdagens beslut med anledning av propositionen om ansvaret för skolan har vissa kapitel i skollagen ändrats den 1 januari 1991. I den proposition om gymnasieskolan och vuxenutbildningen som regeringen inom kort kommer att förelägga riksdagen avser jag att behandla de delar av skollagen som berör dessa skolformer. De delar som återstår av skollagen, bl.a. skolhälsovården, kommer att behandlas i en proposition som beräknas kunna överlämnas till riksdagen i slutet av mars. Regeringen återkommer således inom kort till riksdagen i denna fråga.

Jag vill dock redan nu säga att jag anser att skolhuvudmannen även fortsättningsvis skall vara skyldig att anordna skolhälsovård.

Anf. 80 MARGITTA EDGREN (fp):

Herr talman! Tack för svaret som jag har tolkat på det viset att den nya skollagen kommer att innehålla en lagfäst skyldighet beträffande skolhälsovård. Detta gör mig faktiskt mycket glad. Egentligen är jag mer tacksam än vad jag kan ge uttryck för.

Jag ställde frågan delvis därför att det pågår en debatt i Malmö, dels därför att man kunde läsa i en tidning om en aktuell undersökning i Göteborg som visar att även pojkar i skolan har järnbrist, vilket aldrig har kunnat påvisas tidigare eller över huvud taget aldrig existerat. Bristen beror på att barnen t.ex. slarvar med maten. När det finns skolhälsovård, en sjuksyster och en skoldoktor som känner barnen och svarar för en kontinuitet i verksamheten bidrar det till att hindra en sådan här utveckling. Vi har ju en gammal tradition på skolhälsovårdens område. Jag tror att man redan på 1830-talet började bygga upp en skolhälsovård. Vi är överens om att det hade varit oerhört destruktivt att nu ta bort denna.

Överläggningen var härmed avslutad

17 § Svar på fråga 1990/91:385 om personalrekryteringen till skolverket

Anf. 81 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Ann-Cathrine Haglund har frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att garantera att det nya skolverket kommer att tillföras personal som med kompetens och integritet kan utföra sina uppgifter.

Jag vill först informera om läget vad gäller åtgärder för det nya skolverkets organisation m.m. inför starten den 1 juli 1991. Utredaren har den gångna veckan överlämnat sitt principförslag till organisation. Enligt förslaget skall verket bestå av en central del i Stockholm och en fältorganisation. Han föreslår vidare att skolverkets centrala del organiseras i tre huvudenheter, ett kansli och en verksstab. Verket bör få ansvaret att bestämma på vilket sätt fältverksamheten organiseras och i vilka geografiska områden den lokaliseras.

Vad som nu närmast står för dörren är att regeringen skall besluta om organisationen. Ärendet är under beredning i regeringskansliet. Jag räknar med att kunna lämna regeringen ett förslag till beslut inom den närmaste veckan.

Enligt förordningen (1989:166) om inrättande av tjänster inrättar regeringen tjänster som omfattas av chefslöneavtalet. Myndigheten inrättar, tillsätter och lönesätter övriga tjänster. Jag har fullt förtroende för att de personer som förordnas på tjänsterna i skolverket kommer att ha den kompetens som uppgiften fordrar.

Anf. 82 ANN-CATHRINE HAGLUND (m):

Herr talman! Enligt uppgift pågår just nu rekrytering till skolverket av chefer och andra nyckelpersoner utan att man har utannonserat och haft ett ordentligt förfarande. Skolministern motsäger mig inte på den punkten. Jag undrar: Är detta riktigt? Hur kan man i så fall garantera kompetens och integritet som är någonting nog så viktigt? Skolverket skall ju utöva tillsyn, och det är därför särskilt viktigt med kompetens och oväld. Kommunerna får ju ökad frihet varför tillsynen blir viktig. Det är angeläget att alla har respekt för skolverkets kompetens och integritet. SÖ har ju tillhört de mest kritiserade verken. Om skolverkets personal tillsätts i små, stängda rum utan offentlig annonsering och utan möjlighet för människor utanför verksamheten att söka, riskerar man att skolverket får samma rykte som skolöverstyrelsen.

Handplockning kan också leda till att politiska värderingar får styra vid urvalet. Om skolministern inte kan garantera att tillsättningen sker utan politiska förtecken, blir faktiskt konsekvensen att de som får tjänster måste vara beredda att lämna sina arbeten vid ett eventuellt regeringsskifte. Vi moderater motsätter oss en fortsatt politisering av skolan. Hur kommer tillsättningen av cheferna vid skolverket att ske? Hur kommer tillsättningen av personal att gå till? Hur sker utannonseringen och när sker den? Kan skolministern garantera att politiska värderingar inte får spela en roll vid tillsättningen?

Anf. 83 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag tycker att det är något trist att höra fru Haglund. Det är inte första gången man hör den här typen av våldsamma beskyllningar, egentligen i akt och mening att misskreditera. Jag är inte särskilt förvånad. Däremot är det faktiskt så, att vi har människor som har ansvaret för de här personalrekryteringarna. De måste naturligtvis sköta sitt arbete. Hur det skall gå till är reglerat. Jag förutsätter att de följer spelreglerna.

Jag har inte fått några sådana signaler eller sådan information som gör att jag skulle ha någon som helst anledning att gå in och intervenera – jag vet inte ens om jag skulle ha haft möjlighet till det – i en process som är myndighetens egen. Jag utgår från att de som har fått förtroendet och ansvaret kommer att klara arbetet på ett sådant sätt att de också fyller de krav som den formella handläggningen ställer.

Med denna kommentar, herr talman, är jag för min del inte beredd att gå djupare i denna diskussion i dag.

Anf. 84 ANN-CATHRINE HAGLUND (m):

Herr talman! Menar skolministern att alla tjänster vid det nya skolverket, förutom chefstjänsten, kommer att tillsättas efter ett offentligt förfarande, alltså med en utlysning av tjänsterna så att människor ute i verksamheten som har kompetens, intresse och som verkligen kan tillföra något nytt – det är väl det som är avsikten – kan söka och även har en chans att få dessa tjänster? Eller kommer tjänsterna att tillsättas genom att man handplockar människor?

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1990/91:394 om arbetsmarknadsträningen och politiska sammanträden

Anf. 85 Arbetsmarknadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Margareta Gard har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder så att ungdomar i arbetsmarknadsträning – finansierad i huvudsak med statsbidrag – i framtiden inte kommer att delta i slutna politiska sammanträden på betald arbetstid.

Vid den uppföljning som regelbundet sker av ungdomar i inskolningsplatser kan en arbetsmetod vara att samla dem gruppvis för utbyte av erfarenheter från deras olika arbetsplatser samt för ytterligare samhällsinformation. Härvid kan de olika ungdomsförbunden bjudas in som medverkande men även andra organisationer, t.ex. representanter för arbetsmarknadens parter.

Dessa sammankomster är att jämföra med undervisning i en klassrumssituation på gymnasieskolan. Undervisningen i skolan är inte öppen för andra än för eleverna.

Jag varken kan eller vill kommentera det enstaka tillfälle som åsyftas i frågan, men jag utgår ifrån att alla elever som var inbjudna också fick möjlighet att delta.

Anf. 86 MARGARETA GARD (m):

Herr talman! Tack för svaret på min fråga. Det som arbetsmarknadsministern beskriver stämmer inte alls överens med det som jag har beskrivit i min fråga eller med verkligheten när detta möte ägde rum. Min kritik i denna fråga riktar sig för det första mot att ungdomarna i sina första kontakter med arbetslivet ges intrycket att man på betald arbetstid kan göra annat än att sköta sitt arbete. Det är att ge ungdomar fel signaler om arbetsmoralen.

För det andra var det möte som ungdomarna hade inbjudits till av sådan karaktär att det vid ingången till lokalen hade utposterats en politruk som kontrollerade insläppet. Jag ställde mig frågan: Vad handlar det egentligen om? Ja, enligt de uppgifter som jag har fått om detta möte var det ren och skär partipropaganda inför det kommande valet. För det tredje lockade socialdemokraterna ungdomar till detta möte med skattebetalarnas pengar, pengar som är avsedda att träna ungdomar inför inträde i arbetslivet. Det är en viktig uppgift som skall hanteras med största respekt.

Jag vill fråga om arbetsmarknadsministern är beredd att för sina partivänner ute i landet tala om att även statsbidrag är skattepengar, som måste hanteras med största respekt, och förklara allvaret i satsningarna på ungdomarnas träning för inträde i arbetslivet.

Anf. 87 Arbetsmarknadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Med förlov sagt framgår det inte av frågan exakt vad som hände. Det var därför jag betonade i mitt svar att jag tycker att det är bra att dessa ungdomar i inskolningsplatserna får information både av och om de politiska partierna och av och om arbetsmarknadens parter. Det är ett väldigt viktigt inslag och helt rätt signaler att dessa ungdomar erbjuds denna information, tillsammans med det de skall göra på arbetsplatsen, med arbetssökningsaktiviteter och den samhällsinformation som de har rätt att få.

Det framgår inte av frågan om denna person, utanförstående det socialdemokratiska partiet, som Margareta Gard uttryckte det, var en ungdom. Hade den ungdomen blivit inbjuden men vägrats inträde till detta möte, då hade jag reagerat väldigt starkt. Men det framgår inte av frågan om detta var en helt annan person som inte alls hade något med denna inskolningsverksamhet att göra. Då förutsätter jag att de som har att sköta det här har skickat rätt signaler så att denna samhällsinformation, med en så bred uppslutning som möjligt av både partier och arbetsmarknadens parter, når alla ungdomar, att alla inbjuds och ingen vägras tillfälle att komma.

Anf. 88 MARGARETA GARD (m):

Herr talman! Det kanske inte var någon ungdom direkt, men jag förutsätter att när man inbjuder ungdomar för information och diskussion är det öppna möten dit vem som helst kan komma och lyssna. Det får inte vara så att det står en människa utanför lokalen och kontrollerar vilka som går in och vilka som inte får gå in. I så fall kallar jag det helt enkelt interna partipolitiska möten. Det var vad som har beskrivits om detta möte.

Jag tycker att det är fel att man gör på det sättet. Dessutom tycker jag att man måste vara mycket noga med att ge ungdomarna rätt signaler när det

gäller arbetsträning, arbetstider och vad ungdomarna skall syssla med på en arbetsplats. Det är viktigt för framtiden.

Anf. 89 Arbetsmarknadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Jag vill protestera mot den beskrivning som Margareta Gard ger. Om Margareta Gard eller jag är i en gymnasieskola och har att föra fram våra resp. partiers information till eleverna i en klass eller i en skola, är det fråga om information till dessa elever och icke att betrakta som öppet möte dit man därmed måste bjuda in hela allmänheten i berörd kommun. Den situation som Margareta Gard beskriver i fråga om dessa inskolningsplatser är exakt densamma. Jag vidhåller att det är rätt signal att skicka till dessa ungdomar att de i denna inskolningsverksamhet skall tränas för arbetslivet och samhällslivet. Däri ingår också information om vad som händer och sker i samhället.

Anf. 90 MARGARETA GARD (m):

Herr talman! Jag måste säga att jag inte tycker att det har gått till på ett sådant sätt att jag kan kalla det för ett öppet möte. Jag är medveten om att ungdomar måste få samhällsinformation, de måste följa med i det som händer i samhället, men det måste gå till på ett annat sätt – det måste gå till öppet så att andra människor kan få insyn och kan vara med. Jag kan inte förstå vad det skall vara för någonting som är så hemligt att inte en utanförstående kan få vara med och lyssna.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1990/91:398 om nytt polishus i Gällivare

Anf. 91 Arbetsmarknadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Bengt Hurtig har frågat mig om regeringen är beredd att ta ett sådant initiativ att polishusbygget i Gällivare kommun kan komma till stånd.

Gällivare kommun har i en skrivelse till regeringen begärt en tidigareläggning av polishusbygget, dels med hänsyn till arbetsmiljöförhållandena för polisen, dels med hänvisning till försvagningen på byggarbetsmarknaden. Kommunen har begärt att få uppvakta regeringen i denna fråga. Jag kommer att ta emot uppvaktningen.

Det är i första hand arbetsmarknadsstyrelsens uppgift att fördela de arbetsmarknadspolitiska resurserna mellan länen med hänsyn till den aktuella arbetsmarknadssituationen. Det åvilar sedan länsarbetsnämnden att fördela resurserna med hänsyn till lokala behov och också att göra avvägningen mellan behov inom olika branscher.

Med hänsyn till att frågan om polishusbygget i Gällivare för närvarande är under beredning och att kommunen ännu inte fått möjlighet att vid en uppvaktning framlägga sina synpunkter är jag inte beredd att nu uttala mig i ärendet.

Talmannen konstaterade att frågeställaren ej var närvarande i kammaren och förklarade överläggningen avslutad.

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 16.19 på förslag av talmannen att ajournera frågestunden till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

20 § Svar på fråga 1990/91:386 om det bundna biståndet

Anf. 92 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Viola Furubjelke har frågat vad jag ämnar göra för att minska andelen bundet bistånd.

Jag vill först klargöra att min principiella inställning är att biståndet skall vara bundet i så ringa grad som möjligt. Frihandelns principer bör råda också för det internationella biståndet.

Mycket har redan gjorts för att begränsa det bundna biståndet. Andelen har minskat kraftigt under hela 80-talet. I jämförelse med övriga OECD-länder är därför den svenska bindningsgraden i dag mycket låg. Varubiståndet är nu till största delen obundet. Den del av biståndet som fortfarande är bunden består av konkurrenskraftiga varor och tjänster som direkt efterfrågas av mottagarlandet. BITS u-krediter finansierar t.ex. i princip enbart kontrakt som vunnits i internationell konkurrens. Därigenom minimeras snedvridande effekter av bindningen.

I OECD pågår förhandlingar om förbättrade konkurrens- och biståndsregler för det bundna kreditbiståndet. Sverige spelar en pådrivande roll i dessa förhandlingar. På hemmaplan har regeringen tillsatt en utredning för att se över kreditinstrumentets roll i biståndet (Dir. 1990:85). En av de faktorer utredningen skall titta på gäller för- och nackdelarna med bindning.

Som ett annat exempel på min strävan efter att effektivisera upphandlingen i biståndet vill jag också hänvisa till årets budgetproposition. Regeringen föreslår där att alla biståndsmyndigheter när det gäller det tekniska biståndet skall ha möjlighet att söka kompetens också från ett tredje land, vilket i realiteten innebär att bindning till svensk upphandling upphör i ytterligare ett område inom biståndspolitiken.

Anf. 93 VIOLA FURUBJELKE (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka biståndsministern för svaret. Skälet till att jag ställde denna fråga är att det står mycket litet om detta i budgetpropositionen, nämligen bara den mening som biståndsministern återger i sitt svar. Frågan om bundet resp. obundet bistånd har haft ett långt liv, och man möter den ofta på möten utanför det här huset.

Det har på senare tid ofta figurerat sifferuppgifter i denna debatt innebä-

rande att ungefär 15 % av biståndet är bundet, men att återflödet från biståndsutbetalningarna uppgår till ungefär 50 %. Jag undrar med hänsyn till skrivningen i svaret om att det varit en sjunkande tendens för det bundna biståndet, huruvida dessa siffror äger giltighet också i dag.

För övrigt sammanfaller min uppfattning med biståndsministerns, dvs. att det skall vara så litet bundet bistånd som möjligt och i så hög grad som möjligt obundet bistånd. Detta stämmer bäst överens med våra biståndsmål, t.ex. att biståndet skall främja politiskt och ekonomiskt oberoende.

Jag tycker också att det är viktigt att vi har ett obundet bistånd till våra biståndsländer, så att det förvaltningsbistånd som vi ger – och som syftar till att man skall träna sig i att själv upphandla samt i att värdera effekt, kvalitet och pris och på det sättet bli mer aktiv i biståndssammanhang – kommer till sin rätt. Vi bör bygga under det med så mycket obundet bistånd som möjligt.

Anf. 94 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Vi tycks vara överens om att det är bra med så litet bundet bistånd som möjligt. När man diskuterar det här handlar det mycket om hur man definierar bundet bistånd. Med den definition som vi har i Sverige och som innebär att som bundet bistånd klassificeras bistånd där det är förutbestämt att upphandling skall ske i Sverige, är det svenska bundna biståndet nu nere i 9 %. Jag tycker att det är en positiv tendens.

Anf. 95 VIOLA FURUBJELKE (s):

Fru talman! Det är glädjande att höra att andelen har sjunkit ytterligare sedan jag fick mina sifferuppgifter. 9 % är naturligtvis inte mycket i ett internationellt perspektiv. För att Sverige skall kunna vara den pådrivande kraft som vi vill att vårt land skall vara i dessa sammanhang är det bra att vi föregår med gott exempel.

Jag fäste mig särskilt vid en mening i svaret, nämligen den där det framhålls att den del av biståndet som fortfarande är bunden består av konkurrenskraftiga varor och tjänster, som direkt efterfrågas av mottagarlandet. Jag undrar varför biståndet då måste vara bundet. Om varorna och tjänsterna är konkurrenskraftiga och efterfrågade, skulle de klara sig väl även med ett obundet bistånd. Det skulle ändå bli så att svenska varor skulle komma biståndslandet till del.

Anf. 96 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Det är alldeles riktigt att man kan resonera så. Det kan ändå finnas skäl att göra en sådan här bindning, ibland därför att det är alldeles självklart, men ibland också därför att det för de länder som vi samarbetar med är så naturligt att man vill köpa in varorna och tjänsterna i Sverige, att man inte ifrågasätter detta. Det finns också en del andra skäl i konkurrensen med andra länder.

Ytterligare ett skäl är kanske att det när vi vill vara internationellt pådrivande i dessa sammanhang kan vara bra att börja från en viss position, varifrån vi kan erbjuda oss att gå ner i bindningsgrad, om också andra erbjuder sig att göra det. Det är en fördel att ha den positionen i internationella förhandlingar.

Anf. 97 VIOLA FURUBJELKE (s):

Fru talman! Det är naturligtvis bra att vara föregångare i detta sammanhang. Allra bäst vore det om vi kunde leva upp till målet att inte alls ha något bundet bistånd.

Jag vill återkomma till vad jag sade i mitt första inlägg om att aktivera mottagarländerna. Vi har ju ett ganska omfattande förvaltningsbistånd, som syftar till att utbilda tjänstemännen i statsapparaten, regeringstjänstemän och andra, i att sköta sådana här uppgifter på eget ansvar. Att man väljer svenska varor därför att man har svenska samarbetspartner är förståeligt, men kanske inte alltid det bästa. Vi skulle kanske kunna stimulera dessa tjänstemän att gå ut och söka produkterna på den öppna marknaden i stället.

Anf. 98 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Låt mig bara bejaka vad Viola Furubjelke sade i detta avseende. Det är ett viktigt syfte i svenskt bistånd att stärka mottagarländernas administrationer, inte minst vad gäller upphandling, på ett så effektivt sätt som möjligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1990/91:395 om bistånd till Lettland

Anf. 99 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Marianne Samuelsson har frågat mig om vilken hjälp regeringen planerar att ge till Lettland vad avser reningsverk till Riga.

Miljösituationen i Lettland, liksom i övriga Öst-och Centraleuropa, är allvarlig. Därför har miljöfrågorna givits särskild prioritet i samarbetet.

Det svenska stödet syftar till att stödja de östeuropeiska ländernas egna ansträngningar. Svenskt bistånd ges därför främst i form av erfarenhetsutbyte och kunskapsutveckling. Inriktningen av insatserna fastställs i samråd med berörda länder och republiker. I samverkan med en mängd myndigheter, företag och organisationer har BITS huvudansvaret för det bilaterala samarbetet.

BITS har finansierat experthjälp till stöd för planering av reningsverk i Estland och Litauen. I Lettland har BITS lämnat stöd till en studie av lämpliga insatser för rening av industriavlopp. Denna studie kommer att ligga till grund för planering av rening av industriutsläpp på flera håll i Lettland.

Vad beträffar reningsverk i Riga har de lettiska myndigheterna inte ansökt om svenskt stöd. Om en framställan om stöd för planering skulle göras, kommer BITS naturligtvis att ta ställning till en sådan begäran.

Anf. 100 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Jag tackar för svaret, som tyvärr bekräftar min oro för att det i huvudsak är erfarenhets- och kunskapsutbyte som Sverige vill ställa upp med och kanske inte så mycket den materiella hjälp som de här länderna faktiskt behöver.

Jag försökte även i går få fram uppgifter om vad Sverige egentligen gör.

När vi anslog dessa 300 miljoner till hjälp till Östeuropa var ju tanken just att det var viktigt att satsa dem på miljön. Det svar jag i går fick på den fråga jag ställde när utrikesutskottet hade biståndsseminarium var att det var fråga om makroekonomiska studier i Baltikum tillsammans med Världsbanken. Det var alltså inte fråga om någon direkt och konkret hjälp.

När vi träffade representanter för miljömyndigheterna i Lettland blev jag litet förvånad över att höra att man där hade haft sju stycken delegationer från BITS och att det inte hade resulterat i en enda krona i hjälp.

Det är ju inte så att kunskaper saknas. Ordföranden i miljövårdskommittén, fru Albertina, har som forskare jobbat med miljösituationen i över 20 år, och hon har en stor kunskap på detta område. Man har också tagit fram ett miljövårdsprogram som innebär mycket aktiva insatser på miljövårdssidan. Problemet är naturligtvis att man inte har någon konvertibel valuta och att man inte från andra länder kan köpa in de tekniska delar som behövs.

Jag är litet bekymrad över att den här verksamheten endast kommer att leda till att vi så att säga knyter våra egna kontakter och utvecklar vår egen kunskap om de baltiska länderna. På så sätt kan vi få mycket som är positivt för oss här hemma i Sverige, men de baltiska staterna kanske inte får den konkreta hjälp de behöver. Jag tycker att det är ett stort bekymmer.

Anf. 101 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Jag tror att Marianne Samuelsson till en del har missuppfattat stödet. När jag talar om stöd är det inte fråga om något allmänt erfarenhetsutbyte som sätts in därför att vi från svensk sida har nytta av det. Det är miljöministerns ansvarsområde, och även där, i Östersjösammanhang, görs naturligtvis speciella insatser kontinuerligt. Vad det här är fråga om är biståndsfinansierat stöd, dvs. stöd på mottagarlandets, eller i detta sammanhang mottagarrepublikens, villkor, stöd som utgår från vad det andra landet önskar av oss.

Vad de önskar är ofta just analyser, studier, eftersom de ännu inte har tillräcklig kapacitet för detta. Det är också sådant som vi ställer till deras förfogande. I detta sammanhang kan det naturligtvis också komma in frågor om viss utrustning som har direkt med det att göra. Men i första hand är det just kunskapsöverföringen som har efterfrågats och som vi också skall genomföra med dessa pengar, det bilaterala stöd vi nu talar om.

På litet längre sikt, när de ekonomiska förändringarna i Sovjetunionen och i Baltikum har kommit så långt att man där har tillgång till medel från Världsbanken och från den Europeiska utvecklingsbanken, får man väl hoppas att de baltiska staterna även den vägen kan få resurser för nödvändig investering. Där är ju där, i dessa banker, som de stora investeringssummorna ligger. Det är ju också tänkt att de lönsamma investeringarna skall göras från den typen av institut.

Anf. 102 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Jag kan hålla med om att det kan behövas en hel del bankmedel och hjälp via bankerna för att ge de baltiska länderna möjlighet att satsa, men jag trodde ändå att det var tänkt att vi skulle ge en del konkret bistånd just till satsningar på exempelvis reningsverk. Från miljömyndigheterna där

menar man att man direkt skulle kunna sätta i gång att bygga om man fick hjälp och stöd med sådant material som man inte själv kan tillverka i landet och som behövs för byggande av exempelvis reningsanläggningar.

Jag menar att detta är något viktigt som man bör ta till vara. Om de inte har gjort någon ansökan, får vi väl uppmuntra dem att lägga in en sådan. Jag är emellertid litet orolig för att det är fråga om en svängning. Jag har nämligen också läst vad som har skrivits i Nordiska ministerrådets handlingar angående Nordiska investeringsbanken. Också där finns en liten antydan om att situationen nu är mycket krånglig och att detta kanske borde tas upp i Världsbanken i stället för i Nordiska investeringsbanken.

Anf. 103 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Låt mig göra alldeles klart att det besked vi har givit är precis detsamma som har givits hela tiden. Det är bara att gå tillbaka och se vad såväl jag och regeringen som riksdagen har sagt i denna fråga. Det rör sig om grunderna för Östeuropabiståndet, det tekniska biståndet,och det handlar om att överföra kunskap, teknologi, osv., och det är det som har efterfrågats av oss.

Att med gåvobistånd till länder göra stora investeringar menar jag skulle vara fel. Om det, som i detta fall, är investeringar som på sikt också kommer att vara lönsamma måste andra pengar än gåvobiståndspengar användas. Jag tror faktiskt också att regeringarna i de baltiska republikerna har insikt om detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på fråga 1990/91:399 om biståndet till de östeuropeiska länderna

Anf. 104 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Arne Mellqvist har frågat mig om regeringen avser att förändra inriktningen av Östeuropabiståndet mot bakgrund av den senaste tidens händelser i Baltikum.

Det svenska biståndet till Öst- och Centraleuropa syftar till att stärka dessa länders förmåga att genomföra djupgående reformer i riktning mot demokrati och marknadsekonomi. Insatser i vårt närområde har givits prioritet, och ett betydande stöd har lämnats på många olika områden.

För bistånd till Öst- och Centraleuropa (exkl. Polen, som har en egen biståndsram) har 225 milj.kr. anslagits för en treårsperiod. Merparten kommer att gå till Baltikum. BITS och SIDA har hittills beslutat eller bereder insatser till de baltiska republikerna om ca 30 milj.kr. Det bistånd som riktar sig till hela Sovjetunionen uppgår för närvarande till 3,2 milj.kr. och avser enbart utbildning, såsom kurser i lokal förvaltning och fastighetsregistrering.

Den senaste tidens händelser i Baltikum har skakat oss alla. De är djupt tragiska. Det är nu särskilt angeläget att vi håller fast vid och ytterligare stärker vårt stöd till Baltikum. Därför kommer de baltiska republikerna även i fortsättningen att prioriteras inom Östeuropabiståndet.

Anf. 105 ARNE MELLQVIST (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka biståndsministern för svaret på min fråga.

Utvecklingen i Baltikum har visat på angelägenheten av att visa och uttrycka solidaritet med de baltiska folkens strävan till en demokratisk samhällsutveckling. Utöver moraliskt och politiskt stöd behövs också ekonomisk hjälp, utan vilka demokratiseringsreformerna på sikt kan bli bräckliga.

I svaret på min fråga förutskickar ministern möjligheten att ytterligare stärka det ekonomiska stöd vi har beslutat om för de baltiska republikerna. Från baltiskt håll har framförts önskemål bl.a. om att de pågående radiosändningarna på litauiska, som för närvarande uppgår till fem minuter per dag, utökas. Man har framställt önskemål om hjälp med tidningspapper för det fall det skulle kunna främja regelbundenheten i utgivningen av tidningar, och man har framfört önskemål om medicinsk utrustning.

Min naturliga följdfråga blir: På vilket sätt och inom vilket område kan vi räkna med en förstärkning?

Anf. 106 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Det är naturligt i en utveckling som den vi nu kan se i de baltiska republikerna att man vill ha stöd och hjälp på många områden samtidigt. För de baltiska republikerna gäller nu att prioritera bland alla dessa önskemål och sedan avgöra till vilket land man skall vända sig. Det gäller t.ex. att avgöra vad vi här i Sverige skulle kunna hjälpa till med.

BITS och SIDA tar emot dessa ansökningar, och de kan föra en diskussion med regeringarna i de östeuropeiska länderna och republikerna i Baltikum för att få den bästa prioriteringen gjord. Det finns många ansökningar inne, och från svensk sida är enskilda organisationer, företag och myndigheter mycket aktiva. Men vi vill ju också ordentligt höra prioriteringarna från de baltiska republikerna. Mäklaruppgiften måste vi låta myndigheterna ha.

Jag vill inte nu gå in och säga att det ena eller det andra området är det som ytterligare kommer att få stöd, utan låt processen ha sin gång. Låt den svenska och den baltiska parten finna varandra i den process som är på gång. Riksdagen har ställt medel till vårt förfogande för detta ändamål.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på fråga 1990/91:402 om de enskilda hjälporganisationernas biståndsprojekt

Anf. 107 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Görel Thurdin har frågat mig vilken beredskap som finns för att begränsa effekterna för de människor som drabbas av oplanerade nedläggningar av hjälpprojekt.

Oplanerade nedläggningar av hjälpprojekt är en utomordentligt ovanlig företeelse i svenskt bistånd. När så sker, görs vad som är möjligt för att se till att den aktuella målgruppen, dvs. människorna som får del av biståndet, inte drabbas.

I det konkreta exempel Görel Thurdin anför, om Hoppets stjärna, har

SIDA meddelat organisationen att utbetalning till berörda projekt kan ske om någon annan organisation är beredd att ta över det fulla ansvaret inkl. redovisning för dessa projekt. Jag vet att diskussioner med en annan svensk organisation redan pågår om att ta över hjälpinsatserna. Jag utgår därför från att nödvändig hjälp till fattiga människor i de nu aktuella projekten kan upprätthållas på ett lämpligt sätt.

Anf. 108 GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga.

Jag har fått svar på hur man har beredskap för att klara eventuellt nedläggningshotade projekt. Att jag är engagerad i denna fråga är inte så konstigt. Jag kommer från Örnsköldsvik och har haft kontakt med denna enskilda organisation förut. Därför blir jag väldigt oroad när jag tänker mig att den hjälp som organisationen har kunnat bistå med helt plötsligt skulle upphöra. Därför tycker jag att det har varit viktigt att ställa frågan även om företeelsen är ovanlig i Sverige.

Jag vill ändå med anledning av detta ställa en kompletteringsfråga. Om en annan organisation tar över det fulla ansvaret – innebär det att den skall utföra arbetet med sin personal eller innebär det att Hoppets stjärna skall göra arbetet medan ansvaret åligger en annan organisation? Jag har sett skrivningar om att enskilda organisationer i dag inte förmår använda alla medel de får och inte heller kan organisera det nödvändiga arbetet på plats så att det kan utföras.

Anf. 109 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Jag vet att diskussionen framför allt rör sig om Filippinerna. Hur det kommer att gå till dessa två organisationer emellan kan jag inte säga. Sådan insikt har jag inte i saken. Jag föreställer mig att det måste vara en organisation som finns på plats där hjälpprojektet skall genomföras. Annars skulle det ta för lång tid.

Det är naturligt att det är den andra organisationens personal som har hand om redovisningen och det som har med projekten här i Sverige att göra. Vad som sker på plats i Filippinerna kan jag inte uttala mig om.

Anf. 110 GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Projektet i Filippinerna är en sak. Det finns ett annat projekt som pågår i Rumänien där man förser barnhemmen med olika materiella ting för att åstadkomma en bättre standard. Det projektet har den här organisationen just påbörjat. Kommer det att finnas någon organisation som tar över och fortsätter med detta behjärtansvärda projekt?

Anf. 111 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN (s):

Fru talman! Vi går nu långt in på detaljer om hur enskilda organisationer sköter sin verksamhet. Jag har litet svårt att yttra mig om det. Såvitt mig är bekant har Hoppets stjärna redan fått samtliga utbetalningar av det statliga stöd för de hjälpprojekt som vi var överens om. Därmed borde det alltså vara utklarat att frågeställningen inte kvarstår när det gäller Rumänien.

Anf. 112 GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Jag har andra uppgifter om saken. Därför kanske det vore angeläget om man även kunde titta på det projektet. Det gäller 22 barnhem, och det är bara 4 som man har hunnit hjälpa fram till i dag. Jag vet att det hela tiden går hjälptransporter, men det återstår väldigt mycket.

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på fråga 1990/91:384 om fortsatt persontrafik på linjen Hässleholm–Halmstad

Anf. 113 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Stina Gustavsson har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta så att en fortsatt persontrafik på banan Hässleholm–Halmstad kan bedrivas.

Sträckan Hässleholm–Halmstad är en del av västkustbanan. Vad jag erfarit kommer SJ att fr.o.m. tidtabellsskiftet den 10 juni detta år att ersätta persontrafiken på sträckan Hässleholm–Halmstad med busstrafik då den framtida järnvägstrafiken på västkustbanan avses bedrivas via Helsingborg.

Genom 1988 års trafikpolitiska beslut gavs SJ förutsättningar att bedriva tågtrafik på affärsmässiga villkor. Staten köper sedan icke lönsam interregional tågtrafik av SJ som är regionalpolitiskt angelägen.

Regeringen har i budgetpropositionen för budgetåret 1991/92 föreslagit 558 milj.kr. till köp av interregional tågtrafik. Persontrafiken på sträckan Hässleholm–Halmstad har inte offererats av SJ och ingår inte i transportrådets upphandling för budgetåret 1991/92. Det ankommer nu på riksdagen att ta ställning till förslagen i budgetpropositionen.

Jag är av ovannämnda skäl inte beredd att nu vidta några åtgärder med anledning av Stina Gustavssons fråga.

Anf. 114 STINA GUSTAVSSON (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga. Det framgår att kommunikationsministern inte är beredd att agera nu.

Anledningen till min fråga är följande: I mitten av december kom ett meddelande från persondivisionen vid SJ till berörda kommuner, bl.a. Markaryds kommun i mitt eget län, och av detta meddelande framgick att man i Helsingborg genom en ny terminal fått unika möjligheter att samordna utlands- och intercitytrafiken. I Helsingborg har man en stor koncentrerad befolkning att vända sig till.

Vidare hänvisades till samordningsvinster som kan uppkomma i framtiden under förutsättning att tänkta investeringar genomförs på sträckan Halmstad–Helsingborg–Malmö. Därför, sades det, faller det sig naturligt att betrakta linjen Halmstad–Hässleholm som en egen linje.

Efter diverse resonemang kom det fram att SJ ämnar övergå till buss i stället för persontrafik på järnvägen från den 10 juni 1991, precis som kommunikationsministern angav i sitt svar. Samtidigt sägs att SJ naturligtvis kan tän-

kas inleda ett samarbete med kommunerna och bedriva persontrafik på järnvägen om kommunerna vill plocka fram pengar. Det handlar om 4 milj.kr.

Jag tycker att det är ett klent dokument som SJ redovisar när man hänvisar till tänkta, ännu ej beslutade investeringar på andra delar av stomlinjenätet. Det verkar mer än egendomligt. Särskilt anmärkningsvärd tycker jag SJs redovisade persontrafikbeläggning framstår mot bakgrund av att det har gjorts omfattande investeringar på linjen under de senaste åren – enligt uppgift drygt 100 milj.kr.

Jag vill ställa två följdfrågor till kommunikationsministern. Anser kommunikationsministern att det är god hushållning med allmänna medel att först rusta upp och sedan lägga ned linjen? Är det i överensstämmelse med regeringens utfästelse om satsning på infrastrukturen att utöva utpressning mot kommunerna i berört område om en järnvägssträcka som trots allt ingår i stomlinjenätet?

Anf. 115 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Det är naturligtvis angeläget att göra investeringar så, att de är långsiktiga och kommer till användning i ett fortvarighetstillstånd. Därför är det viktigt att man planerar rätt.

Nu planerar vi stora satsningar på infrastrukturen. Det gäller järnvägar och vägar och i väldigt hög grad västkustbanan. Vi kommer att närmare presentera, nu på torsdag, hur vi tänker att den särskilda fond på minst 20 miljarder kronor som aviserades i finansplanen skall komma till användning. Jag kan bekräfta att ryktena är sanna, nämligen att västkustbanan är ett av de högt prioriterade projekten i det sammanhanget.

Vi har en trafikpolitik som riksdagen har ställt sig bakom och en arbetsfördelning som innebär att SJ utifrån affärsmässiga utgångspunkter planerar sin verksamhet på stomjärnvägarna och i förekommande fall på länsjärnvägarna. Jag vet inte hur Stina Gustavsson tänker sig att vi från regeringens sida skulle gå in och bryta upp arbetsfördelningen och detaljstyra hur SJ skall planera sin tågverksamhet.

Anf. 116 STINA GUSTAVSSON (c):

Fru talman! Det kan naturligtvis vara lätt att ställa den följdfrågan till mig. Regeringen bör väl ändå ha något att säga till om. Om inte annat bör man föra diskussioner med berörda instanser. Det förutsätter jag att man gör med SJ. I det ärendet vi nu diskuterar borde man, tycker jag, från SJs sida vara beredd att lyssna på regeringen om regeringen har någon uppfattning i frågan.

Kommunikationsministern delar väl ändå inte SJs bedömning? Den går i stort sett ut på att trafikera triangeln Stockholm–Göteborg–Malmö, möjligen med en linje till Norrland. Det tycks inte vara så noga med resten av Sverige. Det flyter ändå in skattemedel från dessa områden, och i rimlighetens namn borde det komma något tillbaka.

Anf. 117 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Jag uppskattar att Stina Gustavsson tycker att regeringen bör ha något att säga till om. Det har vi förvisso. Men vi respekterar den arbets-

fördelning som är uppgjord och som är sanktionerad av riksdagen, dvs. det mandat som SJ har att bedriva tågtrafik inom de ekonomiska ramar som SJ anser vara rimliga.

Det ankommer sedan på staten via transportrådet att köpa trafik som inte är lönsam. I det fallet har inte något sådant köp föreslagits, vare sig av SJ eller av transportrådet såvitt jag förstår. Riksdagen har att behandla frågan om medel för sådana köp, och det hänvisade jag till i svaret på frågan. Jag avvaktar riksdagens beslut när det gäller den delen av frågekomplexet.

Anf. 118 STINA GUSTAVSSON (c):

Fru talman! Berörda kommuner kräver att en heltäckande och genomlysande analys av ärendet görs innan eventuella förändringar genomförs och att SJ under tiden trafikerar västkustbanan, Halmstad och Malmö via Hässleholm i oförändrad omfattning. Jag tycker att det är en rimlig begäran, som även kommunikationsministern kunde instämma i tills alla papper kommer på bordet. Hänsyn måste också tas både till miljö och till de tidsaspekter som uppkommer när man överväger att övergå till buss.

Jag erinrar mig att kommunikationsministern här i kammaren vid tidigare tillfällen har försvarat sovvagnstrafiken på Norrland när den frågan har varit uppe till debatt. Jag har ingenting emot det. Jag tycker att det är riktigt, och jag tycker att vi skall ha den trafiken. Men det måste vara lika riktigt att göra samma utfästelser för en geografiskt begränsad region med stor regional betydelse som ligger i södra Sverige och som berör drygt 100 000 människor.

Anf. 119 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Jag får än en gång uttrycka uppskattningen över att vi är överens om sovvagnstrafiken i övre Norrland. Den faller inom ramen för den upphandling som transportrådet tidigare har gjort och som SJ har offererat. Det var mot bakgrund av de rykten som kom i svang att den trafiken skulle falla bort och att hela övre Norrland i stort sett skulle bli utan persontrafik som det var nödvändigt att göra ett förtydligande på den punkten. Det var innan regeringen hade lagt den proposition som nu behandlas i riksdagen. Nu finns förslagen i alla delarna i riksdagen, och det är sedan trafikutskottet och kammaren som får ta ställning till förslagen.

Anf. 120 STINA GUSTAVSSON (c):

Fru talman! Faktum kvarstår ändå att det är SJ som har gått ut till kommunerna med den nya planen.

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på fråga 1990/91:401 om utbyte av utländska körkort mot svenska

Anf. 121 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Lola Björkquist har frågat mig om och i så fall när regeringen kommer med förslag om nya föreskrifter rörande utbyte av utländska körkort.

Utredningen Körkort 2000 har, som Lola Björkquist påpekat, presenterat ett förslag till ändrade regler för utbyte av utländska körkort. Förslaget har remissbehandlats och bereds för närvarande inom kommunikationsdepartementet. Jag räknar med att regeringen skall kunna ta ställning i frågan under våren.

Anf. 122 LOLA BJÖRKQUIST (fp):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Men jag vill bygga på frågan litet grand.

Vid tidigare frågestunder har kommunikationsministern hänvisat till att utredningar har varit på gång. Samma sak har gällt besvarandet av motionerna. Nu finns det en utredning som blev färdig i juni förra året, och man trodde att ett förslag skulle kunna läggas fram i januari 1991.

I utredningen föreslår man, precis som tidigare, att i stället för att granska om körkorten är äkta eller inte, att vederbörande får göra en uppkörning för att visa sin förmåga att köra bil. Förslaget innebär att yrkesmänniskor som letar efter eventuella förfalskningar kan göra vettigare saker. Det innebär också att människor slipper känna sig som brottslingar. Om jag har läst tidigare utredningar rätt behöver detta inte kosta mer än vad det kostar nu, tvärtom kanske det skulle gå att tjäna på att ändra på detta.

På statens kriminaltekniska laboratorium i Linköping dignar man under allt detta arbete. Ärendemängden har rusat i höjden från att 1986–1987 ha omfattat ungefär 200 till ungefär 1 000 år 1988–1990.

Jag är medveten om att detta inte är så enkelt. Men nu har denna fråga utretts så förfärligt länge. Finns det någon risk när regeringen har övervägt frågan att man inte kommer fram till något förslag?

Anf. 123 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Körkortsutredningen har arbetat fram detta förslag föredömligt snabbt. Men det måste ske en remissbehandling, och det måste ske överläggningar med de andra nordiska länderna i en sådan fråga som så intimt berör grannländerna. En del beredningsarbete återstår nu i departementet.

Men jag vill understryka att jag är angelägen att vi skall komma fram till ett beslut så snart som möjligt. Jag kan försäkra att vi påskyndar arbetet i departementet bl.a. mot bakgrund av det som Lola Björkquist påtalat, nämligen den arbetsbelastning som existerar på kriminaltekniska laboratoriet och på länsstyrelserna. Därför är det angeläget att vi snabbt kommer fram till ett ställningstagande. Jag räknar med att det skall kunna ske inom den närmaste tiden.

Anf. 124 LOLA BJÖRKQUIST (fp):

Fru talman! Jag tolkar detta så, att det kommer ett förslag och att det förslaget går i riktning mot vad utredningarna har föreslagit.

Anf. 125 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Jag skall inte i detalj föregripa förslaget och det ställningstagande vi kommer att göra. Men jag vill betona att jag är angelägen om ett beslut så att vi kan hitta en rationell lösning. Dagens tillstånd är inte tillfredsställande.

Anf. 126 LOLA BJÖRKQUIST (fp):

Fru talman! Om det inte kommer ett snabbt beslut och om det inte innebär att man på statens kriminaltekniska laboratorium slipper att arbeta med dessa saker, måste regeringen se till att det tillförs mer medel. Det finns inte folk som kan arbeta med detta, och man ligger mycket efter.

Jag tolkar detta så, att statsrådet kommer att lägga fram ett förslag som går i riktning mot vad utredningarna har föreslagit och att nyanställningar inte skall behöva övervägas.

Överläggningen var härmed avslutad.

26 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Motionerna
1990/91:Sk46–Sk49 till skatteutskottet

27 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Proposition
1990/91:92 Ny bostadsrättslag m.m.

Förslag
1990/91:14 Fullmäktiges i riksbanken förslag angående tioöresmyntet

28 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställts

den 12 februari

1990/91:146 av *Anna Horn af Rantzien* (mp) till statsrådet Maj-Lis Lööw om amerikanska desertörer:

Jag har fått en förfrågan om Sverige kan ta emot amerikanska desertörer från Tyskland. Skälet för deras strävan efter att komma till Sverige är att de inte vill bli kommenderade till Gulfkriget.

Enligt utlänningslagen finns ju en möjlighet att medge asyl för krigsvägrare.

Å andra sidan togs hösten 1989 en regel om begränsad asylrätt, som säger att man inte längre avser att ta emot de facto-flyktingar eller krigsvägrare. Ingen lagändring har dock skett, varför det är angeläget att kunna lämna besked till min frågeställare.

1. Är en undantagsregel annat än tillfälligt överordnad en lagfäst bestämmelse?
2. Hur länge avses undantagsregeln gälla?

29 § Anmälan om fråga

Anmäldes att följande fråga framställts

den 12 februari

1990/91:406 av *Ann-Cathrine Haglund* (m) till statsrådet Göran Persson om framtida skolledares kompetens:

I den omstrukturering av skolan och barnomsorgen som nu pågår förekommer det att förskollärare anställs som rektorer.

Vi har varnat för en utveckling som leder till att skolans roll som kunskapsförmedlare inte längre ses som det primära.

I skolans ledning skall enligt vår mening finnas personer som med kraft kan medverka till att eleverna får goda kunskaper och färdigheter. För detta krävs att skolan arbetar med den klara struktur som erhålls av en undervisning baserad på skolans ämnen. Såväl lärare som skolledning måste ha en god ämneskompetens för att verksamheten i skolan skall ha hög kvalitet.

Härav följer att även skolans ledning skall ha en gedigen ämneskompetens och erfarenhet av undervisning.

Med anledning av det anförda vill jag fråga skolmininstern:

Vilka åtgärder är statsrådet beredd att vidta för att garantera att skolledare i framtiden har nödvändiga kunskaper och erfarenheter av arbetet i skolan?

30 § Kammaren åtskildes kl. 18.39.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början t.o.m. ajourneringen kl. 16.19 och av förste vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

OLOF MARCUSSON

/Gunborg Apelgren

Innehållsförteckning

Tisdagen den 12 februari

1 § Justering av protokoll 1
2 § Svar på fråga 1990/91:364 om åtgärder mot doping 1
Socialminister Ingela Thalén (s)
Lennart Brunander (c)
3 § Svar på fråga 1990/91:372 om kompensation till pensionärer för pris- och hyreshöjningar 3
Socialminister Ingela Thalén (s)
Oskar Lindkvist (s)
4 § Svar på fråga 1990/91:390 om arbetsskadeförsäkringen 5
Socialminister Ingela Thalén (s)
Sigge Godin (fp)
5 § Svar på fråga 1990/91:403 om jordbruket och EG 8
Statsrådet Anita Gradin (s)
Marianne Jönsson (c)
6 § Svar på fråga 1990/91:382 om källsorteringen av hushållsavfall . 12
Miljöminister Birgitta Dahl (s)
Annika Åhnberg (v)
7 § Svar på fråga 1990/91:392 om halogenlampor 15
Miljöminister Birgitta Dahl (s)
Annika Åhnberg (v)
8 § Svar på fråga 1990/91:357 om musikstiftelser och militärmusik . 17
Utbildningsminister Bengt Göransson (s)
Lola Björkquist (fp)
9 § Svar på fråga 1990/91:396 om doktoranders ekonomiska situation 19
Utbildningsminister Bengt Göransson (s)
Birger Hagård (m)
10 § Svar på fråga 1990/91:365 om en utredning om trädgårdsnäringen 21
Jordbruksminister Mats Hellström (s)
Lennart Brunander (c)
11 § Svar på fråga 1990/91:371 om statsbidrag till fiskevårdsföreningar 23
Jordbruksminister Mats Hellström (s)
Lennart Brunander (c)
12 § Meddelande om svar på interpellation 1990/91:119 25
Jordbruksminister Mats Hellström (s)
13 § Svar på fråga 1990/91:378 om försenade hyresbetalningar på grund av dröjsmål vid handläggning av bostadsbidragsärenden m.m. 25
Bostadsminister Ulf Lönnqvist (s)
Jan Strömdahl (v)

14 § Svar på fråga 1990/91:374 om STIM-pengar och gudstjänstmusik 27
Justitieminister Laila Freivalds (s)
Filip Fridolfsson (m)
15 § Svar på fråga 1990/91:391 om en ny vapenlagstiftning 28
Justitieminister Laila Freivalds (s)
Karl-Erik Persson (v)
16 § Svar på fråga 1990/91:383 om skolhälsovården 29
Statsrådet Göran Persson (s)
Margitta Edgren (fp)
17 § Svar på fråga 1990/91:385 om personalrekryteringen till skolverket 30
Statsrådet Göran Persson (s)
Ann-Cathrine Haglund (m)
18 § Svar på fråga 1990/91:394 om arbetsmarknadsträningen och politiska sammanträden 31
Arbetsmarknadsminister Mona Sahlin (s)
Margareta Gard (m)
19 § Svar på fråga 1990/91:398 om nytt polishus i Gällivare 33
Arbetsmarknadsminister Mona Sahlin (s)
Ajournering 34
Återupptagna förhandlingar 34
20 § Svar på fråga 1990/91:386 om det bundna biståndet 34
Statsrådet Lena Hjelm-Wallén (s)
Viola Furubjelke (s)
21 § Svar på fråga 1990/91:395 om bistånd till Lettland 36
Statsrådet Lena Hjelm-Wallén (s)
Marianne Samuelsson (mp)
22 § Svar på fråga 1990/91:399 om biståndet till de östeuropeiska länderna 38
Statsrådet Lena Hjelm-Wallén (s)
Arne Mellqvist (s)
23 § Svar på fråga 1990/91:402 om de enskilda hjälporganisationernas biståndsprojekt 39
Statsrådet Lena Hjelm-Wallén (s)
Görel Thurdin (c)
24 § Svar på fråga 1990/91:384 om fortsatt persontrafik på linjen Hässleholm–Halmstad 41
Kommunikationsminister Georg Andersson (s)
Stina Gustavsson (c)
25 § Svar på fråga 1990/91:401 om utbyte av utländska körkort mot svenska 43
Kommunikationsminister Georg Andersson (s)
Lola Björkquist (fp)
26 § Hänvisning av ärenden till utskott 45
27 § Bordläggning 45
28 § Anmälan om interpellation
1990/91:146 av Anna Horn af Rantzien (mp) om amerikanska desertörer 45

29 § Anmälan om fråga
1990/91:406 av Ann-Cathrine Haglund (m) om frantida skolledares kompetens 46

gotab 98105, Stockholm 1991